Nummer 1 Donderdag 2 Januari 1930 30ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: Het jaar dat voorbijging. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Uit de Europeesche Pers. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. — Litterair Overzicht. — Boekenschouw. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde — Ingezonden. — Van den Hak op den Tak. — Berichten der afd.: I Amersfoort, II Breda — Mededeelingen van de Redactie. Mutatiestaat van 23 December '29 tot 2 Januari 1930.

Het jaar dat voorbijging.

Ned. Oost- en West-Indië in 1929.

> „De koloniale evolutie is met groote snelheid voorwaarts geschreden; het schijnt wel of zich in stilte groote krachten hebben verzameld die nu opeens te voorschijn treden en in enkele jaren grooter vooruitgang teweegbrengen dan vroeger in een eeuw scheen te kunnen worden bewerkstelligd."
>
> A. D. A. DE KAT ANGELINO.

Wij zenden in dezen tijd van puzzles en prijsvragen de volgende opgave aan onze lezers kunnen voorleggen: Wij verlangen een beschrijving van de gelaatsuitdrukking der Nederlandsche Maagd die, wanneer de klokken op den avond van 31 December haar twaalf zware slagen laten galmen over stad en veld, overdenkt wat het jaar heeft gebracht aan de gewesten over zee waar haar vlag staat geplant. Men kan zich het beeld wel voorstellen in Braakensiek'schen stijl: De Nederlandsche Maagd in een knusse binnenkamer, dicht bij het vuur, de slemppot op tafel. Links boven, in den hoek van de plaat: een of andere „koloniale visie", waarop het oog van de peinzende vrouw is gericht. Welke aandoening zal op het gelaat van de mediteerende Maagd haar sterkste expressie afteekenen?

Wij gelooven, dat het antwoord vrij eenvoudig is. Domineerend boven alle andere aandoeningen van hart en hoofd uit, zal „verwondering" zich het sterkst uitspreken in de trekken van haar gelaat. Verwondering in de eerste plaats over het „koloniale tempo", waarvan wij het karakter min of meer vinden uitgedrukt in het hierboven neergeschreven motto, ontleend aan het groote werk van de Kat Angelino „Staatkundig beleid en bestuurszorg in Ned.-Indië", waarvan de verschijning is geworden tot een der groote gebeurtenissen van het jaar dat voorbijging en waarvan wij hier in het kort enkele der belangrijkste feiten willen vastleggen. Dit „koloniale tempo" is ook wel zeer sterk tot uiting gekomen in een Koninklijk Besluit, dat nog juist vier dagen vóór het einde van dit jaar in de Staatscourant werd afgekondigd, het besluit waarbij tot lid van den Raad van Nederlandsch-Indië werden benoemd Raden Adipati Aria Achmad Djajadiningrat en Pangeran Adipati Ario Koesoemo Joedo. „Oost en West" dus voortaan óók in het voorname college der hooge edeleeren. Wie zou daarvan enkele jaren geleden hebben durven droomen, ook al was sedert de Staatshervorming van 1925 de mogelijkheid ervoor opengesteld?

Laten wij ons overzicht bij huis beginnen. Dan moeten wij hier in de eerste plaats herdenken den arbeid van onzen voorganger, die gedurende een reeks van jaren het secretariaat der redactie van het „Kol. Weekblad" heeft waargenomen. Voor de Vereeniging „Oost en West" beteekende het heengaan van den heer W. C. Muller, die om gezondheidsredenen zijn werkzaamheden moest beperken — een groot verlies. Zijn bekwaamheid, bereidwilligheid en hulpvaardigheid werden in dit orgaan — van 18 Juli j.l. — door het Hoofdbestuur treffend geschetst. Bij de jaarwisseling willen wij op deze plaats met dankbare gevoelens zijn arbeid herdenken, waarbij wij voor het nieuw begonnen jaar de beste wenschen uitspreken voor den gezondheidstoestand van hem aan wiens bekwame handen zoo geruimen tijd de leiding van het orgaan was toevertrouwd.

„In huis" moet bij het scheiden van het jaar nog een tweede verandering worden gememoreerd, niet echter van persoonlijken aard. In het nummer van 7 Maart van het „Koloniaal Weekblad" werd bekend gemaakt, dat de oude kernspreuk van de Vereeniging „Oost en West": „Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang" werd vervangen door een nieuwe: „Oost en West en Nederland, krachtig door het Rijksverband." Dit nieuwe devies op de vlag van het vereenigingsschip is gunstig gebleken voor een gelukkige vaart en er is geen aanwijzing waarom dit ook in de toekomst niet zoo blijven zou. De „huiselijke herinneringen" bij het scheiden van het jaar brengen, ten slotte, ook terug naar de feestelijke gebeurtenissen bij gelegenheid van het eerste lustrum der afdeeling Amersfoort en van den 25-jarigen gedenkdag van „Boeatan", waarbij mevr. van Beresteyn's groote verdiensten van tal van zijden werden gehuldigd. Dagen van rouw doorleefde de vereeniging als gevolg van het overlijden op 72-jarigen leeftijd, van mevr. de Douair. W. C. Clifford Kocq van Breugel—Roelofs, in leven lid van het Hoofdbestuur en presidente der afdeeling Breda. In het nummer van 4 April van het „Koloniaal Weekblad" werden gevoelvolle woorden aan haar gewijd.

Met vreugde, — als in het leven der stervelingen wisselen droefheid en blijdschap elkander in het bestaan eener vereeniging af —, memoreeren wij hier nog de oprichting der afdeeling Bergen-op-Zoom van „Oost en West", een gebeurtenis waarbij uitteraard in het Jaarverslag nader zal worden stilgestaan, maar die wij op deze plaats toch niet stilzwijgend kunnen voorbijgaan, al ware het alleen maar van wege het feit, dat ons weekblad in de figuur van den voorzitter der jongste afdeeling een gewaardeerd en voortreffelijk medewerker heeft gevonden.

Memoreeren wij de feiten van groot nationaal belang waarbij Nederland en de Indiën ten nauwste waren betrokken, dan denken wij in de eerste plaats terug aan de Januari-dagen van het afgeloopen jaar, waarin, — ook in het „Koloniaal Weekblad" — eerbiedige hulde werd gebracht aan Hare Majesteit de Koningin-Moeder, de edele vorstinne, die gedurende een halve eeuw lief en leed heeft gedeeld met Nederland en zijn Overzeesche gewesten. Het jubileum der Minahassa op 10 Januari van het jaar, dat heenging, was als het ware een treffende demonstratie voor de waarheid van het nieuwe devies, dat de Vereeniging „Oost en West" enkele maanden later zou aannemen: „Oost en West en Nederland, krachtig door het Rijksverband." Ondubbelzinnig werd bij dit jubileum door de „Indonesiërs" getoond, dat zij niets liever wenschen dan tot in lengte van dagen met Nederland vereenigd te blijven.

Er vallen uit het afgeloopen jaar nog andere feiten te boekstaven, waarbij uitingen van gezond nationaal leven het koloniale sentiment versterkten in het hart der bevolking van 's wereld's derde Koloniale mogendheid. Op den 19den September werd te Batavia Jan Pieterszoon Coen's driehonderdsten sterfdag plechtig herdacht, waarbij Coen's groote daden nog eens in het volle licht werden geplaatst. Een jubileum, dat niet vergeten mag worden, was dat van het „Indisch Genootschap" te 's Gravenhage, dat op 26 Mei 1929 den dag herdacht waarop het vóór 75 jaar werd opgericht. Het zestig-jarig jubileum van de Deli-Maatschappij werd, in verband met de ernstige tijden welke het particulier initiatief doormaakt, min of meer in stilte herdacht.

Nederlandsch Oost-Indië heeft in het afgeloopen jaar — en daarop willen wij hier in de eerste plaats wijzen nog vóór wij nader willen stilstaan bij den inwendigen toestand der gebiedsdeelen — gestaan in het brandpunt van internationale belangstelling, een omstandigheid welke van onberekenbare waarde moet zijn voor de bepaling van Indië's en Nederland's positie in de toekomst, welke nu nog als een gesloten boek voor ons ligt.

Deze internationale belangstelling bleek allereerst uit de bezoeken van hooge regeeringspersonen. Het Belgische Kroonprinselijk echtpaar reisde gedurende vele maanden in den Archipel rond en keerde naar Brussel terug, geestdriftig over hetgeen het in onze Aziatische koloniën had gevonden. De Koning van Siam met zijn gemalin brachten eveneens in het afgeloopen jaar een bezoek aan Indië en keerden naar hun land terug met de beste herinneringen aan hetgeen zij op hun reizen hadden gezien en bewonderd. Van belang ook was het bezoek, dat de heer Pasquier, de Gouverneur-Generaal van Indo-China aan Java bracht, waarmede een begin werd gemaakt met het leggen van meer staatkundig contact met de naburige representanten van andere mogendheden in Oost-Azië, iets, wat met het oog op een gemeenschappelijke bestrijding van het Bolsjewisme, dat nu het in Europa zijn kansen zag verspeeld, het op de koloniale gebieden der Europeesche mogendheden heeft gemunt, van harte valt toe te juichen.

Het vierde „Pan Pacific Science Congress", dat in Mei te Batavia werd gehouden, bracht in ons Indië geleerden uit vele landen der wereld te zamen en zij zijn naar huis teruggekeerd met een onuitwischbaren indruk van hetgeen wij in Indië door degelijke kennis en sterken wil hebben tot stand gebracht. Ook de expedities voor het waarnemen op Sumatra van de

Zon-eclips op 9 Mei, brachten geleerden naar den archipel die in den kring van hun wetenschappelijke positie enthousiaste propagandisten zijn geworden voor Nederland's koloniaal vermogen. Zij hebben zich allen uitgelaten in den geest van Excellentie Pasquier, die in een persgesprek verklaarde: „Wat ik in Ned.-Indië gezien heb, de scholen, de hospitalen, de ondernemingen, de moderne steden, de uitnemende wegen, de wetenschappelijk geleide cultures en de zorg voor de bevolking heeft in de hoogste mate mijn bewondering gewekt. Voor den buitenlandschen bezoeker bevat alles wat er hier op die gebieden te zien is, even zooveel lessen."

Daarbij komt de belangstelling welke Ned. Oost-Indië in het afgeloopen jaar te Genève heeft getrokken. Daar kwamen vele Indische kwesties aan de orde: de statistiek, de dubbele belasting en de suikerkwestie. En laten wij vooral niet vergeten de belangstelling te memoreeren welke de arbeidstoestanden in Indië in het afgeloopen jaar van buitenlandsche zijde hebben ontvangen. De Engelschman mr. Ormsby Gore heeft onzen kolonialen arbeid, zooveel lof toegezwaaid, dat „The Straits Echo" zich een tikje afgunstig ging toonen. Albert Thomas was na zijn Indische reis, terug in Genève, zeer onder den indruk van *het schitterende kolonisatiewerk*, dat Nederland in Indië heeft verricht; wat hij op Java gezien had, had hem een onvergelijkelijken aanblik geboden. Met genoegen had hij kunnen vaststellen, dat verschillende internationale arbeidsconventies, die door Nederland waren geratificeerd, ook in Ned.-Indië worden nageleefd, geheel overeenkomstig de bedoelingen van het statuut der internationale arbeidsorganisatie, dat zich ook voor het wel en wee van de arbeiders in de koloniën interesseert.

Uit Indië kwamen vele vooraanstaande persoonlijkheden in het afgeloopen jaar naar Nederland; behalve de Volksraadsleden Aay en Kiës, noemen wij de heeren Salim en Djajadiningrat en de regenten van Koeningan en Serang, R. M. Ng. Partimo Handojosoto, districtshoofd van de Mangkoenegaran en Toeankoe Machmad, ambtenaar ter beschikking van den gouverneur van Atjeh. Van wellicht, willen wij hopen, direct economisch belang is de reis van den heer Joh. Poortman, reeder te Maassluis, die van de Indische regeering opdracht gekregen heeft tot het maken van een studiereis naar Nederlandsch-Indië, ten einde de mogelijkheid te onderzoeken van de vestiging van een modern geoutilleerd visscherijbedrijf aldaar. Op zuiver geestelijk gebied valt te memoreeren de Indische reis van den Utrechtschen Remonstrantschen predikant dr. L. J. van Holk, die gedurende drie maanden Java en Sumatra bezocht. Wat, resumeerend, dit „Reis-Hoofdstuk" betreft in onze Koloniale Historie over het afgeloopen jaar, mag met voldoening geconstateerd worden dat de persoonlijke indrukken in „Oost" en „West" ontvangen van groote waarde zijn gebleken voor een meer zuivere verhouding in cultureel verband.

De geestdrift waarmede vele buitenlandsche hooge en geleerde bezoekers zich over de toestanden in Nederl. Oost-Indië hebben uitgelaten, mag natuurlijk geen maatstaf zijn bij de beoordeeling van den inwendingen toestand van het groote koloniale rijk aan den evenaar. Deskundige beoordeelaars daarvan, ingewijden door jarenlange ervaring, deelen geenszins, op tal van punten dit in bloemrijke taal tot uiting gekomen enthousiasme.

Het jaar 1929 heeft over het algemeen voor onzen Oost een rustig verloop gehad weliswaar, maar locale uitingen van communistisch gewroet, bij herhaling op Java en Sumatra geconstateerd, eischen toch een voortdurende waakzaamheid. Er zijn ervaringen, die den weg wezen naar oude beproefde beginselen bij de uitvoering der bestuurstaak, maar van een zoodanige kentering is weinig te bespeuren geweest. In zijn „Indische troonrede" bij de opening van den Volksraad, heeft de gouverneur-generaal verklaard, dat snelle emancipatie van de bevolking het doel der Regeeringspolitiek is, maar noodiger dan vele politieke hervormingen is vóór alles op dit oogenblik een zakelijk en rechtvaardig bestuur tegenover de inlandsche èn Westersche bevolkingsgroepen. Het feit, dat deze laatsten herhaaldelijk in het gedrang zijn gekomen, waar het haar vitale belangen betrof, was oorzaak van de oprichting der „Vaderlandsche Club". Bijzondere waarde mag in dit verband worden gehecht aan de artikelen welke in het afgeloopen jaar door generaal Swart werden gepubliceerd na diens Indische reis. De voornaamste fout schuilt, volgens hem, in de verkeerde interpretatie, die men sinds 1918 aan den zoogenaamden geest des tijds heeft gegeven en die er toe heeft gebracht om een aantal volken, die tot dusver naar hun aard, psyche en omstandigheden voortreffelijk werden geregeerd, onder den indruk van in het oude werelddeel voorgevallen gebeurtenissen, te bedenken met concessies, waarom zij niet hadden gevraagd en met hervormingen, die zij niet begrepen hebben. En dat in een tempo, dat zelfs voor daartoe veel rijpere volken ten eenenmale als geforceerd moet worden aangemerkt. Immers, datgene waarnaar in tien jaren in Indië werd getracht, is voor het oude Europa een proces van vele eeuwen geweest! De geschonken hervormingen werden van beide kanten verkeerd begrepen.... In dit verband mag ook herinnerd worden aan de op 8 Februari van het vorige jaar door den kapitein-luitenant ter zee, J. Th. Fürstner, in het Koloniaal Instituut te Amsterdam, voor de Nationale Unie gehouden voordracht over Nationalisme en Communisme in Ned.-Indië. De voordracht hield een ernstige waarschuwing in voor onderschatting van de Indië-los-van-Nederland-beweging.

Wat de Bestuurshervorming gedurende het afgeloopen jaar betreft, memoreeren wij een verklaring van den regeeringsgemachtigde vóor de bestuurshervorming in den Volksraad, dat men het Europeesche en Inlandsche bestuur niet moest beschouwen als een organisatie, welke zoo snel mogelijk moet worden opgeruimd. De bestuurscorpsen zijn onmisbare medewerkers om de bestuurshervorming te doen slagen. De regeering wil overgaan tot verdere uitbouw van de bestuurshervorming, zoowel in territorialen zin, als in den zin van de overdracht van de taak. Wat Java en Madoera betreft, zal de regeering voorstellen doen betreffende de afbakening van de taak van het Europeesch en het Inlandsch bestuur; overdracht van de overheidstaak ten aanzien van het onderwijs en de volksgezondheid, en betreffende de uitbreiding van den werkkring der regentschapsraden, mede in verband met eventueele georganiseerde onderlinge samenwerking. Aanvaard werd het idee op Sumatra eenheden te scheppen, welke moeten samenvallen met de indeeling van dit eiland in de huidige gewesten met eigen vertegenwoordigende raden. Deze eenheden zullen een overkapping vormen van de thans bestaande adat-gemeenschappen. Ten aanzien van de vraag wat boven die ressorten moet staan, zijn twee antwoorden mogelijk. Ten eerste geen hooger bestuursorgaan, maar eenige hoofdambtenaren als commissarissen al dan niet met standplaats Batavia, die veel zullen moeten rondreizen op Sumatra. Ten tweede de dadelijke vorming van een gouvernement Sumatra met een later volgende indeeling in provincies. De laatstgenoemde oplossing zou de grootste kans van slagen hebben.

Het is in het afgeloopen jaar herhaaldelijk gebleken, dat men in uiterste Inheemsche kringen allerlei plannen beraamt, welke tot gevolg moeten hebben, dat men over vijf jaren voor een zekere actie — welke is niet moeilijk te raden — geheel gereed zal zijn. Opnieuw duiken in enkele streken op Java de verhalen op van eene in 1930 te verwachten actie. Dit jaartal wordt zeer suggestief in de hoofden der bevolking gebracht, en aldus wordt deze vertrouwd gemaakt met een bepaalden datum. Nog altijd is een krachtiger optreden van Buitenzorg in staat veel goed te maken en de telegrafische berichten op 30 December j.l. ontvangen over op groote schaal gedane huiszoekingen bij revolutionnaire leiders, zullen door velen met voldoening gelezen zijn. Ook valt met voldoening te constateeren, dat werd ingediend een ontwerp-ordonnantie tot aanvulling van het Wetboek van Strafrecht, in verband met de bestrijding van revolutionnaire woelingen. Het ontwerp beoogt, er in te voorzien, dat promotors, organisators en leiders van een opstand vaak niet vervolgd kunnen worden, omdat uitlokking of samenspanning niet kan worden bewezen; dat leiders die wel hebben deelgenomen, niet tot meer dan vijftien jaar gevangenisstraf kunnen worden veroordeeld, ook al zijn bij den opstand door anderen de zwaarste misdrijven gepleegd; en dat voor veroordeeling wegens deelneming het bezit van wapens moet worden bewezen. Voorts wordt een nieuw artikel 111bis voorgesteld, waarbij ieder die met buiten Ned.-Indië gevestigde personen of lichamen in verstandhouding staat, met het oogmerk, dien zodanigen persoon of dat lichaam te bewegen steun te verschaffen voor de voorbereiding, de bevordering of het teweegbrengen van een omwenteling enz., strafbaar wordt gesteld. Bovendien heeft, — men heeft het nog dezer dagen in het „K. W." kunnen lezen, de gouverneur van West-Java de kat de bel aangebonden door aan de politiedienaren te verbieden lid te zijn der Partai National Indonesia, wat gevolgd schijnt te zijn door een zelfde Regeeringsverbod aan het personeel van leger, vloot en politie in geheel Indië; terwijl het thans heet dat de Regeering overweegt om het lidmaatschap van alle politieke vereenigingen te verbieden.

De aanslagen in de cultures hebben in het afgeloopen jaar een sinister record bereikt en een rilling van afschuw werd veroorzaakt door den moord op mevrouw Landzaat, de onschuldige, weerlooze echtgenoote van een cultuurgeëmployeerde ter Oostkust. Op verschillende conferenties, ook met de arbeidsinspectie, werden de oorzaken dezer aanslagen nagegaan. Verschillende maatregelen werden genomen en worden nog beraamd om de veiligheid in de cultures te verhoogen. Bij de scheiding van het jaar moge een woord van weemoedige herdenking worden uitgesproken bij de herinnering van de jonge levens die door het moordend wapen in de afgelegen cultuurgebieden ontijdig werden afgesneden.

Mogen wij dus niet onverdeeld optimistisch staan tegenover den inwendigen toestand van ons koloniale rijk in Azië, evenmin mogen wij den economischen toestand van het rijk als onverdeeld gunstig beoordeelen. De groote droogte na den Westmoesson heeft in het afgeloopen jaar in vele deelen van den archipel een nadeeligen invloed op den stand der gewassen uitgeoefend. Voegt men daarbij, dat de tin-, rubber- en suikerprijzen niet meegevallen zijn, dan mogen we, — zonder dat er direct aanleiding voor pessimisme behoeft te bestaan —, het nieuwe jaar, wat den algemeen economischen toestand betreft, niet al te welgemoed in gaan. Even vóór het scheiden van het jaar deed zich nog een conflict voor bij de organisaties der cultuurbedrijven in Indië. Als opvolger van den heer W. C. v. d. Meulen werd op aandringen van Prof. Treub, tot voorzitter van den Ondernemersbond in Ned.-Indië gekozen de heer Ir. W. F. Staargaardt, Hfd.-Inspr. der Staatsspoor- en Tramwegen. Ad interim had de secrs. van den Ondernemersraad, de hr. G. J. W. Putman Cramer, de functie van wd. voorzitter bekleed. De benoeming van den hr. Staargaardt was aanleiding voor het Suikersyndicaat en voor de Beniso om respectievelijk uit den Ondernemersbond en den Ondernemersraad te treden.

Het Hoofdstuk „Verkeer" in deze koloniale Jaargeschiedenis is uitermate belangrijk. De factor „afstand" verliest in de Nederland-Indië-verbinding over zee, door de lucht en door den aether steeds meer aan beteekenis. Over zee varen de nieuwste mailstoomers met 18 mijlen vaart; dit jaar liepen de „Johan van Oldenbarnevelt" en de „Marnix van Sint Aldegonde" van stapel als de grootste mailschepen op een Nederlandsche werf gebouwd.

De vliegpost-verbindingen in de eerste en laatste maanden van het jaar hadden over het algemeen een zeer gunstig verloop; de burgerluchtvaart in Indië kreeg haar beslag en de onvermoeibare generaal C. J. Snijders heeft na twee bezoeken aan Indië te hebben gebracht, zijn volle vertrouwen in de koloniale luchtvaart en in die tusschen moederland en koloniën uitgesproken.

De vliegtocht der drie voor Indië gebouwde Dornier Wal-vliegbooten in April en Mei van het afgeloopen jaar had helaas, een minder gunstig verloop. Slechts twee machines bereikten haar bestemming; de derde verongelukte in Bagdad, waarbij luitenant Everts het leven verloor.

De radio-telefonische verbinding met Indië werd op 8 Januari van 't afgeloopen jaar geopend en mocht zich sedert dien in de toenemende belangstelling van de zijde van het publiek verheugen. Memoreeren wij, ten slotte, nog de totstandkoming der eendaagsche treinverbinding Batavia—Soerabaia en de opening van den vliegdienst, op 1 November j.l. tusschen beide plaatsen, dan mag men met gerechtvaardigden trots over hetgeen op verkeersgebied werd bereikt, op de vele groote en grootsche feiten van het afgeloopen jaar terugzien.

Wat de koloniale weermacht betreft, het jaar 1929 bracht verandering in de legerleiding. De commandant van het leger H. L. La Lau legde het commando neer en werd opgevolgd door generaal-majoor H. A. Cramer.

Herinnerd moge hier worden aan de belangrijke voordracht van den Kapitein van het O.-I. Leger A. A. G. Feuilletau de Bruyn in de Ver. t. b. v. Krijgswetenschappen, waarin o.m. de funeste gevolgen — ook financieele — aangetoond werden, van de bezuinigingen op de legeruitgaven in N.-O. I. gedurende de jaren 1923—26 gedaan en welke de efficiency van dit onmisbare, rust, veiligheid en orde verzekerende regeeringsorgaan bedenkelijk in de waagschaal stelden. Herinnerd werd aan de communistische agitatie die ten spijt van de les in 1926/'27 weder krachtiger het hoofd opsteekt, hetgeen een waarschuwend woord der Regeering in haar Mem. v. Ant. op de begrooting 1930 heeft uitgelokt.

Groote rampen zijn Indië in 1929 bespaard gebleven. De Krakatau-werking eischte geen menschenlevens. De uitbreiding van de pest naar West-Java, — in Bandoeng werd een aantal gevallen geconstateerd —, is niet direct onrustbarend geworden.

Aan het slot van dit overzicht betreffende Nederl. Oost-Indië mogen nog enkele voorname mutaties in de herinnering worden teruggebracht. Mr. Neytzell de Wilde trad af als voorzitter van den Volksraad en werd opgevolgd door den heer J. W. Meyer Ranneft. Tot voorzitter van het Hooggerechtshof van N. I. werd mr. J. Th. Goossens benoemd. In plaats van den heer Creutzberg werd tot Vice-President van den Raad van N. I. de heer Ch. J. I. M. Welter benoemd, tot lid werd benoemd de heer W. P. Hillen, gouverneur in West-Java. Als Directeur van het Departement van B. B. volgde de heer Mühlenfeldt den heer Maas Geesteranus op.

De „Mutaties" op het Plein en in de beide Kamers onzer Volksvertegenwoordiging als gevolg der verkiezingen van het afgeloopen jaar mogen hier buiten beschouwing blijven.

De propaganda voor Indië gedurende het afgeloopen jaar gevoerd, overtreft zeer zeker in waarde en nuttig effect die van het daaraan voorafgegane jaar. Wij denken aan den arbeid van het Koloniaal Instituut, aan de Indische week in „Pulchri", aan die in het Holland-Huis te Brussel, aan de tentoonstelling „Het Koloniale Boek", aan de vele lezingen door kenners en vrienden van Indië alom in den lande gehouden. Deze toenemende belangstelling in het moederland voor de gewesten overzee verschijnt op de jaarbalans in zeer gunstige cijfers. Trouwens, de slotconclusie is verre van ongunstig, ofschoon in velerlei richting waakzaamheid geboden blijft. Onder deze voorwaarde mogen wij het nieuwe jaar ingaan met de beste verwachtingen voor de toenemende ontwikkeling van het overzeesche gebied in het belang der inheemsche bevolking en van het Moederland beide.

***

De geschiedenis over het afgeloopen jaar van Nederl. West-Indië heeft, gaat men af op de jongste Kamerdiscussies bij de behandeling van het Koloniale Hoofdstuk, der Rijksbegrooting, slechts één Hoofdstuk: „Curaçao". Wij willen hier, op Oudejaarsavond, de trieste herinneringen aan de droevige Juni-gebeurtenissen niet al te sterk doen herleven. De heer Fruitier is van het Koloniaal tooneel verdwenen en er is een nieuwe gouverneur benoemd in wien men vertrouwen mag hebben.

„De eilanden Curaçao en Aruba vertoonen een voortschrijdende economische welvaart, maar indien men het oog naar de Bovenwindsche eilanden wendt, ziet het oog daar een gansch ander schouwspel, dat een schrille tegenstelling oplevert met den toestand aan deze zijde. Hier welvaart en vooruitgang, ginds ontvolking en verval." Met deze woorden ongeveer werd destijds gouverneur Fruitier ontvangen. Het is er wat de Bovenw. Eil. betreft, helaas niet beter op geworden.

De internationale beteekenis van Curaçao is in het afgeloopen jaar niet weinig toegenomen, waarmede de verplichting zwaarder dient te worden gevoeld de veiligheid van dit gebiedsdeel behoorlijk te verzekeren.

In het vorige jaar-overzicht werd onderstreept het woord dat in het toen afgeloopen jaar de Oud-Gouverneur Staal in een redevoering over West-Indië heeft uitgesproken: „Suriname wacht op Nederland's kapitaal, kennis en energie; het wacht op: *de nationale daad!*"

Het klinkt beschamend, maar het wacht er ook nu nog op! Over Suriname worden tal van artikelen tegenwoordig gepubliceerd en werkelijk, de „geschreven belangstelling" laat niets meer te wenschen over. De daadwerkelijke belangstelling, intusschen, laat nog steeds op zich wachten. En toch is, zooals Tj. Pytersen in het „K. W." in April j.l. zoo overtuigend heeft betoogd, Suriname een waardevol bezit.

De Amerikanen beperken hun belangstelling voor Suriname niet tot bauxiet, katoen, en hout. Zij bezoeken Suriname ook met wetenschappelijke doeleinden. Vooral ethnologische studiën trekken hen aan.

De „twaalfde provincie" werd ook in het afgeloopen jaar uit haar isolement verlost. Niet door betere stoomvaartverbinding — die zal nog lang op zich laten wachten— maar door het vliegtuig. Lindbergh daalde op Surinaamschen bodem en er werd een geregelde luchtpostverbinding in het leven geroepen.

De waterleiding voor Paramaribo is nog geen feit geworden, maar het pleit heet toch beslecht te zijn. Opzien baarde een oogenblik het bericht, dat men in Suriname „het eerste vat petroleum" had gewonnen. Of in de toekomst op een petroleumwinning in Suriname gerekend mag worden, blijft echter nog hoogst twijfelachtig.

Van de vele publicaties in het afgeloopen jaar verschenen, memoreeren wij in het bijzonder die van prof. Sleeswijk; zooals reeds gezegd, er is zéér veel over Suriname geschreven. Laten wij hopen dat het woord, zóó rijkelijk gebruikt, den weg voor de daad binnen den tijd van den nieuwen jaarkring heeft gebaand....

De klokken hebben geslagen en wij gaan het nieuwe jaar in. Moge het voor onze Vereeniging, voor haar afdeelingen, voor het „Koloniaal Weekblad" en zijn medewerkers en voor alle lezers en lezeressen een voorspoedig jaar zijn! Zij allen zijn hartelijke en oprechte vrienden van ons overzeesch gebied en met hun wenschen gaan bij deze jaarwisseling de onze uit voor een steeds toenemenden bloei, cultureel en economisch, van die verre en schoone landen waar de Nederlandsche driekleur waait, tot heil van land en volk, hier en over-zee en ter meerdere glorie ook van ons nieuw devies: „Oost en West en Nederland, krachtig door het Rijksverband."

Zoo zij het.

Van Week tot Week.

Van Dinsdag 24 tot Maandag 30 December.

Het draadloos-telefonische verkeer tusschen Duitschland en Nederlandsch-Indië werd Maandag 30 Dec. geopend. Voorloopig zal op werkdagen tusschen 9,10 en 11,10 voormiddags kunnen worden gesproken. Een gesprek van drie minuten zal 135 mark kosten.

Op den trein waarmede Lord Irwin, onder-koning van Britsch-Indië, en diens vrouw naar New-Delhi reisden, is door extremisten een aanslag gepleegd, die blijkbaar goed voorbereid, gelukkig echter slechts een persoon verwondde.

Een half uur na aankomst in zijn nieuwe paleis te New-Delhi, hield Lord Irwin reeds eene conferentie met Gandhi e. a. nationalisten, welke echter, wegens de onverzoenlijkheid dezer laatsten, tot geen resultaat leidde.
Wie zich aan zijn buren spiegelt, spiegelt zich zacht (en goed).

De nagedachtenis van de eerste vrouw van Thomas Stamford Raffles — aan wie ook het bekende monument in de Kanarielaan te Buitenzorg gewijd is — werd plechtig in tegenwoordigheid van tal van hooge ambtelijke autoriteiten te Batavia herdacht.

Aan Raden Mas Adipati Ario Reksonegoro is op diens verzoek en onder dankbetuiging der Regeering voor de bewezen langdurige diensten, eervol ontslag verleend uit zijn functie van Regent van Tegal, welk ambt hij 21 jaar bekleed heeft. Z.H.Ed.Gestr., die een bekende figuur in Midden-Java is, is getrouwd met een zuster van wijlen Kartini.

Op plechtige wijze is te Pasoeroean het honderdjarig bestaan van de Protestantsche Kerk aldaar gevierd.

In November j.l. hebben Java en Bali een bezoek gehad van den Radja van Madras, Sir Annamalai Chettiar, lid van de Council of States of New-Delhi.

De Handelsvereeniging te Padang heeft zich per request tot den Dir. van Gouvernements Bedrijven gewend teneinde te voorkomen, dat de z.g. Korintji-kustvaartdienst wordt opgeheven en dat die, zij het als gesubsidieerd particulier bedrijf, met het type kleine schepen als thans in gebruik, worde voortgezet.

Met het bevel over Hr. Ms. kruiser Sumatra is belast de kapt. luit. t. zee J. A. Kruys.

Ter opmontering der reizigers zullen in de restauratiewagens van de eendaagsche express Batavia—Soerabaja v.v. gemonteerd worden gramofoon en radio-installaties met geluidversterkers.

Ir. Banning, van de Bankatinwinning, is gedurende een bezoek aan de Ind.-Europeesche Kolonisatie op Nieuw-Guinea, overleden.

De gezaghebber der onderafdeeling Poeroektjaoe (Res. Z. en O. afd. v. Borneo), de kapt. der Inf. J. C. de Quant, is tijdens eene inspectie van kampongs door inlanders vermoord.
Nadere bijzonderheden omtrent dit gruwelijk gebeuren ontbreken nog, behalve dan, dat de daders later zijn neergelegd. Uit Banjirmassin is een brigade, onder luit. R. M. Dom, met spoed naar dit gebied vertrokken.

De roerigheid der Partij National Indonesia breidt zich sterk uit. In Midden-Priangan, waar zij voor kort nog geen enkel lid telde, zou zij er thans 3000 hebben. Ir. Soekarno vertrekt weldra naar Palembang om ook aldaar eene afdeeling op te richten.
Wie de belangrijke verblijf- en reiskosten dezer roerige heeren financiert — wij herinneren eraan dat de ex-stakingsleider Soerjopranoto naar de Westkust van Sumatra gaat — schijnt nog niet met zekerheid te zijn vastgesteld.

Tot leden van den Raad van Ned.-Indië zijn benoemd, Raden Adipati Ario Achmed Djadjadiningrat en Pangeran Adipati Ario Koesomo Joedo, oud-Regenten en oud-Gedeputeerden van den Volksraad. Een welverdiende erkenning der bijzondere gaven en verdiensten dezer groot-Nederlanders van aristokratischen Javaanschen bloede, waarmede wij hen van harte geluk wenschen.

*) Hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Crt.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Door omstandigheden moest het vervolg van het artikel „Roodgekleurde Djambi-batiks tot het volgende nummer worden aangehouden.

Uit de Europeesche Pers.

„Tout se tient."

De heer *Smissaert* wijst er in het *Soer. Hbl.* (21/11 ,,Econ. en sociale aangelegenheden") op, dat alle dingen verband met elkaar houden; ,,*tout se tient*" geldt zeker op het economische gebied, op dat der volkshuishoudkunde. In de overweging van deze onloochenbare waarheid ligt *z. i.* eene ernstige waarschuwing allereerst voor de Overheid, den regeerder, den wetgever. Rechtstreeks door zijn daden, regelingen, geboden, ingrijpende in het bestel der economische verhoudingen, de zaken dwingende naar zijn inzicht omtrent het meest gewenschte, meent men te zullen tot stand brengen, wat men verlangt. Maar vergeten wordt, dat het effect van de daad zich honderdvoudig voortzet in allerlei kringen, leidt tot onvoorziene gevolgen, soms tot verschuivingen, die men niet had bedoeld, noch gewild. Maar hetzelfde kan gezegd worden van al, wat op grootere of kleinere schaal gedaan wordt door particulieren, door groepen, organisaties, concerns, enz. Ook hier werkt alles door; ook hier doorkruisen de invloeden elkaar en openbaart zich het verband. Indien men de eerste ,,Betalingsbalans van *Ned.-Indië*" opslaat en daarin aantreft de vele ramingen, waarvan verscheidene op zeer losse gronden berusten, of zoo maar schattingen zonder feitelijken grondslag zijn, dan beseft men hoeveel aan onze kennis ontbreekt! Reden te meer om waakzaam en werkzaam te blijven en alle belemmeringen der ontwikkeling te vermijden!

Aandacht verdienen: de *Deli Crt* (30/11 ,,De welvaartspolitiek der Ver. Staten"), het *Soer. Hbl.* (19/11 ,,De Stille Oceaan; 18/11 ,,Macdonald", Villanus; 21/11 ,,De kwestie der Dominions", R. v. S.; 22/11 ,,China"), *De Loc.* (23/11, blz. 47 ,,Econ. suppl."; blz. 51 ,,Het Verre Oosten"), het *Bat. Nwsbl.* (20/11 ,,China"; 21/11 ,,Rusland en China"; 26/11 ,,In en om de Volkenbondsvergadering", Dr. E. van Raalte)-en *De Sum. Post* (25/11 ,,Het Suez-kanaal").

Ervaringen en beschouwingen.

Oud-Opheffer vervolgt in het *Soer. Hbl.* zijne beschouwingen over ,,De Klap" (18/11) en ,,Bestuur en Hervorming" (23/11). Zijn raad is: *Schop nooit.* De voet is onrein, daarom is een schop veel beleedigender dan een klap met de hand. Wek nimmer een Inlander door het aanstooten met de voeten. *Sla niet op het hoofd.* ,,Alleen mijn vader en moeder hebben het recht mij op mijn hoofd te slaan", zegt de Inlander. Schrijver is van oordeel, dat de centrale bureaux en de Gouverneur-Generaal niet worden ontlast door de *decentralisatie.* De *regentschapsraden* vallen mee. En van residenten en particuliere leden hoorde Schr., dat men tevreden is. Het arbeidsveld is heel aardig en als men een mooi arbeidsveld heeft, doch weinig geldmiddelen, dan is ook niet veel te praesteeren, doch dat valt ook wel mee. Schr. hoorde ook algemeen de coulance van de regentschappen prijzen, in tegenstelling met de stroeve behandeling door den Provincialen Raad hier. Een zeer groot voordeel ziet Schr. in de bestendigheid van bestuur door de regentschapsraden. Assistent-residenten oude stijl wisselden te veel af; de inzichten wisselden óók af. Er zal nu veel meer continuiteit en rust zijn. Vele jaren geleden kreeg Schr. een les van een ouden Kromo, die zeide, dat het grootste bezwaar tegen ons bestuur was: ,,Wij moeten den eenen dag patjoelen met onzen rug naar het Noorden en den volgenden dag met onzen rug naar het Zuiden." Schr. vraagt zich af, of het begin tot zelfbestuur of tot meer zeggingsmacht ook niet bereikt had kunnen worden door dezelfde indeeling van Java, dus met 17 residenten. Nu is het een dure geschiedenis en voor de tegenwoordige residenten is het het ware niet, dat er weer een rad tusschengeschoven is en zij niet meer zijn vertegenwoordiger van den Gouverneur-Generaal.

Wij verwijzen naar de *Java-Bode* (23/11 ,,Het Inl. Raadsconflict", *M.*), het *Soer. Hbl.* (21/11 ,,Van een conflict") en het *Bat. Nwsbl.* (23 t/m 26/11) ,,Het conflict-Thamrin").

Commissies.

Iedere week staat er een nieuwe commissie in de courant. Het nieuwst is de commissie, die zal adviseeren over de noodzakelijkheid van een Departement van Verkeerswezen. Daarin hebben vele directeuren zitting; twee particulieren vertegenwoordigen scheepvaart en spoorwegen, doch *De Loc.* (19/11, blz. 17 ,,Meer Baet") mist er een vertegenwoordiger van het gewone verkeer in. Het geheele vraagstuk van de ,,herverkaveling der Departementen" is hiermede weer aan de orde gekomen en thans in een tijd, waarin een daling der landsinkomsten te verwachten is.

Er bestaan vele commissies; sommige commissies werken rustig en ijverig voort, sommige werken in het geheel niet, andere geven geruischloos den geest. Doch soms ook verschijnen degelijke en doorwerkte rapporten, gelijk het Motorverkeersrapport en de Zeehavenadviezen. Toch zou *De Loc.* naast de twee commissies-Bodenhausen, nog een derde willen instellen: tot onderzoek van efficiency en doelmatigheid van den commissorialen arbeid in Ned.-Indië. Tot motto zou men ,,minder cost, meer baet" kunnen kiezen.

De Militie.

De stemming jegens de militie in Indië is den laatsten tijd minder gunstig dan voorheen. *De Loc.* (21/11, blz. 3) stelt de volgende *algemeene* vragen over de Indische militie, welke niet van localen aard zijn en waarvan de oplossing niet zoo licht te geven is: 1. Is het juist, dat in Nederland door zeer vele directies bij de aanstelling van Indisch personeel de eisch wordt gesteld, dat zij ,,militievrij" moeten zijn? Ontstaat hierdoor voor velen geen ernstig nadeel? 2. Wordt voor velen in Indië, die zes maanden onder de wapenen moeten komen voor de militie, hun betrekking opengehouden? Of ontstaat voor deze jongelieden een zeer ernstig hiaat in hun studie en in hun loopbaan? 3. Wordt aan Indische jongelui, die hun militieplichten vervullen en die reeds kostwinner zijn, in eenigerlei vorm een compensatie gegeven, hetzij door hun werkgever, hetzij door het gouvernement? 4. Is de militaire oefening van de miliciens te land en ter zee van dien aard, dat de 20.000 militieplichtigen inderdaad een bruikbaar deel van het leger zouden vormen? 5. Worden zij, ter bestrijding van een buitenlandschen vijand, geoefend in het gebruik van die wapenen, welke dan noodzaak zullen zijn? Bestaat er een schema van een organisatie, waardoor een deel der militieplichtigen ook bij ernstige binnenlandsche onlusten te gebruiken zouden zijn? 6. Wordt er naar gestreefd om de zes maanden der eerste oefening en de periodieke drie weken van het opkomen voor herhalingsoefeningen, nog aan andere belangen der betrokkenen dienstbaar te maken: lichamelijke ontwikkeling, onderwijs etc.? *De Loc.* verklaart, dat deze zes vragen *niet bevredigend* beantwoord kunnen worden, zoodat het zaak is de middelen te zoeken, waardoor dit eerlang *wel* het geval zal kunnen zijn. Het geldt hier het belang van duizenden jongemannen, Nederlanders in Indië en in Nederland geboren, voor wie de strijd om het bestaan in Indië er waarlijk niet lichter op wordt.

De *Java-Bode* schrijft over ,,Legerpromoties" (22/11), het *Bat. Nwsbl.* over ,,De verpleging tijdens de manoeuvres" (6/11), het *Soer. Hbl.* over wat ,,Gen. Snijders over Defensie" zegt (5/11), de *Deli Crt.* over ,,De bewapening der politie" (29/11) en ,,Veldpolitie" (20/11, 2de bl.), *De Sum. Post* over ,,De Ind. Marine" (8/11).

Gezagsondermijning.

In haar artikel ,,Wie Spreekt?" stelt *De Loc.* (20/11, blz. 29) op den voorgrond: de wenschelijkheid van een duidelijke en gezonde *Inheemsche nationale beweging,* die ondanks hare schakeeringen een zekere eenheid door federatief verband in de P. P. P. K. I. bewaart. *De Loc.* kan die Inlandsche beweging begrijpen en waardeeren, óók daar, waar men zich principieel tegenover haar moet stellen. Zij is een kracht in wording; hare leiders zullen fouten begaan en soms falen, dan past nochtans een rustige en welwillende houding, want bij een goede ontwikkeling wordt zij *een kracht ten goede.* Die ontwikkeling wordt verstoord en voor lange jaren vertraagd, indien men langer vrij spel laat aan *de kwade agitatie,* die thans al het overige verdringt en overstemt. *De Regeering wacht te lang*; èn de Inlandsche bevolking èn de Inlandsche beweging worden daar straks zelf het slachtoffer van. De teekenen zijn niet langer te misduiden; er *moet* een algeheele zuivering komen. Komt zij *niet,* dan zal het kwaad steeds verder om zich heen grijpen. Er rust op hen, die terzake beslissende bevoegdheden bezitten, een zeer zware verantwoordelijkheid.

Voorts waarschuwt *De Loc.* voor fouten ,,In Eigen Kamp" (20/11, blz. 29); zij denkt daarbij aan Europeesche blaadjes in Indië en in Nederland, die in een soort gezagsdrift overgaan tot redelooze en nuttelooze critiek, waarbij alle grenzen van het behoorlijke overschreden worden.

Het *Soer. Hbl.* (22/11, 2de bl. ,,Gezagsondermijning") beschrijft de actie der communisten onder de militairen in *Nederland* en vraagt wat er wordt gedaan om dergelijke ondergrondsche actie in *Ned.-Indië* te keeren. De Postdienst houdt een wakend oog in het zeil, doch desondanks komen telkenmale minder gewenschte publicaties van communistischen aard Ned.-Indië binnen. Indië dient te beschikken over een goed ingelichten informatiedienst.

In de *Java-Bode* geeft *M.* eene verklaring van de ,,Sociale onrust" (20/11); in het ,,A. I. D." (*Deli Crt.*, 26/11, 2de bl. ,,Karbouwenkop en Halve Maan") wordt de oorzaak aangegeven van den onmiskenbaren achteruitgang der Islamitische partij in Ned.-Indië).

De werving.

De drie groote problemen van het Oosten zijn: *Nationalisme, Migratie* en *Moderniseering.* Massasterfte, oorlogen en hongersnood, die in de historie tot groote volksverhuizingen leidden, ontbreken in Ned.-Indië onder ons bewind. Bij iedere andere beweging van overbevolkte naar andere streken zal men, ongeacht den aard der nieuwe vestiging (kolonisatie, eigen ontginning of arbeid op ondernemingen), *de werving* in den ruimsten zin des woords meer dan ooit behoeven. Er bestaan thans in Indië, naast elkaar, vier soorten van werving: 1°: De *beroepswerving* van de kantoren Hillebrandt en Mac Coll op Java. 2°: De *Eigen-Werving* van Adek en Zusuma. 3°: De *Vrije Emigratie* van D. P. V. en A. V. R. O. S. (Veda). 4°: De *Bestuursemigratie.*

In de *Veda* heeft Ned.-Indië — naar het inzicht van *De Loc.* (22 en 23/11, blz. 17 en 29) — althans één vorm van werving, die aan alle eischen voldoet. Hare voornaamste karaktertrekken zijn: 1. Er heeft geen betaalde werving plaats; er worden nooit premies gegeven; er bestaan geen beroepswervers of handlangers; niemand heeft er eenig persoonlijk belang bij of een bepaalde man al of niet naar Deli gaat. 2. Men kiest alleen tani's, die landbouwwerk kennen, gezond zijn, nooit gestraft, desnoodig voorzien van toestemming hunner ouders en van een verklaring van hun dorpshoofd. 3. Zij gaan als vrije menschen naar Deli; zij kunnen eerst tien dagen op de onderneming rondkijken en zien hoe het leven hun daar bevalt. Bevalt het hun wel, dan kunnen zij een contract onder Poenale Sanctie teekenen voor *twee* jaar. 4. Bevalt het hun niet, lokt hun het leven op de onderneming niet aan, dan behoeven zij *niet* te teekenen, en worden mèt hun familie geheel gratis van Deli tot in hun eigen desa weer teruggevoerd, zonder dat zij iets van reeds ontvangen gelden terug behoeven te betalen. 5. De menschen mogen zelf kiezen, naar welke onderneming zij willen; uiteraard gaan zij alleen naar een onderneming waarvan zij goeds hooren. 6. Tot deze organisatie worden alleen toegelaten ondernemingen, die daartoe vergunning krijgen van het Kantoor van Arbeid; en aangezien de menschen zelf mogen kiezen, *moet* de onderneming dus zorgen voor goede toestanden; anders krijgt zij geen werkvolk. 7. Doordat het gezin gratis mag meegaan wordt kolonisatie bevorderd; zoo gingen dit jaar met de tot dusver gezonden ruim 16.000 werkkrachten meer dan 10.000 gezinsleden mede. 8. De menschen gaan in volle vrijheid, beslissen zelf eerst ter plaatse en binden zich dan slechts voor twee jaar, bij vol-

gende contracten slechts voor 13 maanden, terwijl aan ondernemingen, die dit wenschen, ook werkvolk buiten de Poenale Sanctie wordt gezonden. Wat dit laatste betreft is het overigens merkwaardig, dat de menschen zelf, op grond van mededeelingen van hen, die reeds op de aangesloten ondernemingen werken, *dikwijls liever met Poenale Sanctie* werken; zij weten bij *deze* emigratie toch, dat de toestanden op de onderneming behoorlijk zijn.

De *Java-Bode* bespreekt ,,Werving en Emigratie" (26/11), *De Loc.* ,,Zondagsrust" (18/11, blz. 3) en ,,De Oostersche vraagstukken van Genève" (21/11, blz. 1), het *Bat. Nwsbl.* ,,Werfpraktijken" (25/11), de *Deli Crt.* de ,,Kolonisatie in het Serdangsche" (29/11), *De Sum. Post* het ,,Geboorterecht", krachtens hetwelk Inheemschen *h. i.* geen aanspraken kunnen doen gelden op *geheel* Indië. Westerlingen, die onder groote moeilijkheden en met persoonlijke opofferingen tot dusver verlaten en ongebruikte stukken van Indië hebben ontgonnen en tot welvaart gebracht, kunnen meer recht op dien grond doen gelden dan de bewoners van Indië zelf.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

Aanslagen op het leven.

De redactie van het „Algemeen Periodiek voor Indonesië" Timboel te Solo, van 1 October geeft hare zienswijze over de oorzaken der nog steeds voortdurende aanvallen door koelies op de cultuur-employé's, speciaal in verband met het nu ook voorkomen daarvan op Java, als volgt weer:

Tot voor kort kwamen aanslagen op het leven van Europeanen, werkzaam in de cultures, bijna uitsluitend op Sumatra's Oostkust voor.. Met angstige regelmaat herhaalden zich de tooneelen van moord en doodslag in het land waar de millioenen van Deli welig uit den grond schieten. Met recht werd een hoofdoorzaak gezocht in het vermomde slavenstelsel dat daar heerscht door de strafrechtelijke sanctie op privaatrechtelijke arbeidsregelingen.

Wel is de arbeid onder poenale sanctie omgeven door maatregelen van sociale voorzorg, doch niettemin bindt dit stelsel den arbeider aan zijn meester gelijk weleerde slavernij deed.

Zoo heeft de ondernemer de zekerheid, gedurende een bepaald aantal jaren te kunnen blijven beschikken over de van nature reeds gedweeë of zelfs slaafsche Javaansche arbeidskrachten.

Goede geneeskundige verzorging is schoon, maar ze brengt geen principieele verandering in het lot der arbeiders die tegen een minimum inkomen met ijzeren schakels geklonken zijn aan het bedrijf der tabaksondernemingen. Deze gebondenheid neemt een van de sterkste waarborgen weg dat de ondernemer zijn arbeider-slaaf niet ook als zoodanig zal behandelen. Hij behoeft immers niet te vreezen dat zijn ruwheid tengevolge zal hebben dat hij zonder volk komt te zitten. De zekerheid, de werknemers door den sterken arm der overheid naar de onderneming terug te kunnen doen voeren, maakt dat zijn eigen belang als krachtige aansporing tot „menschelijkheid" wordt uitgeschakeld.

De laatste jaren namen de aanslagen, gelijk gezegd, met angstige regelmatigheid toe, niet alleen in Deli doch, in den laatsten tijd, ook buiten het gebied der poenale sanctie, bij de bergcultures van Oost-Java.

Wat kan daarvan de oorzaak zijn?

De Europeesche pers had een recept klaar. De oorzaak ligt in de veranderde mentaliteit der koelies, door de nationale beweging teweeggebracht Achteraf evenwel blijkt, dat de koelies uit den Oosthoek van Java, welke tot aanslagen op het leven overgingen, meestal Madoereezen waren, die, het is algemeen bekend, voor de nationale beweging tot dusver, met schaarsche uitzonderingen, ongevoelig bleven.

Het moeten dus andere beweegredenen zijn, waardoor Madoereezen tot dergelijke daden gedreven worden. De toestanden op de ondernemingen der bergcultures en vooral de tegenwoordige mentaliteit veler Europeanen, in het bijzonder degenen die de laatste jaren uitgezonderd werden, geven aanleiding tot deze sociale tragedies.

Dat de nationale beweging in deze zaken gemoeid wordt, beduidt slechts een politieke propagandamiddel der ondernemerspers tegen den Gouverneur-Generaal, die door de veranderde politieke stroomingen in de „stille" Zuidzee gedreven, een tijd lang een haar onwelgevalligen politieken koers gevolgd heeft.

Wij komen hierop nog terug, we wilden thans slechts wijzen op de veranderde en verslechte mentaliteit bij vele geëmployeerden der tabak- rubber- en koffieondernemingen in de Oosthoek, wier personeel niet op een opleiding en selectie kan bogen als b.v. dat der suikerondernemingen. Immers is het den bevoegden observator natuurlijk niet ontgaan, dat juist op de genoemde ondernemingen (en niet in die mate in de suikerindustrie) dergelijke aanslagen zijn voorgekomen.

Behalve de mentaliteit der uitgezonden vreemdelingen hebben ongetwijfeld ook de arbeiderstoestanden in deze cultures invloed op deze zaak. Ingevolge de motie van den heer Schmutzer c.s., aangenomen in de jongstleden Volksraadzitting, zal naar de arbeidsvoorwaarden in de bergcultures een onderzoek worden ingesteld. Een goed denkbeeld, mits het loon en de verdere arbeidsvoorwaarden der koelies op den voorgrond staan.

Wij erkennen overigens, dat het óók in het belang van de koelies is, wanneer de Europeesche geëmployeerden der ondernemingen op normale arbeidsvoorwaarden werkzaam zijn; een betere regeling, vooral van de arbeidstijden, zal de mentaliteit der geëmployeerden in de bergcultures gunstig kunnen beinvloeden en terugwerken op hun omgang met en behandeling van de koelies.

Wij leggen er evenwel den nadruk op, dat alleen daarmede slechts weinig bereikt is. Er zijn nog andere, diepere oorzaken, of is het niet curieus, dat zoowel in Deli als bij de bergcultures in den Oosthoek van Java, het werkvolk uit bezitloozen bestaat, die los zijn van den grond en meestal ook buiten het desaverband leven? De uitwerking eener zoodanige sociale ontworteling in een overwegend agrarisch land, moet men niet onderschatten. Hoe kan anders worden verklaard dat de suikerondernemingen, waar met gróóte aantallen koelies gewerkt wordt, waar loon en arbeidsverhoudingen in wezen niet beter zijn dan in Deli of bij de bergcultures, — hoe komt het, dat daar aanslagen op het leven der Europesche vreemdelingen zoo zelden voorvallen? Weliswaar heeft bij de uitzending van Europeesche werkkrachten in de suiker meer selectie plaats; weliswaar ook wordt tegen „de klap" en ander bruut gedrag der Europeesche geëmployeerden door de leiding van de bedrijven scherper optreden. De „sociale weldaden" van Deli worden in de suiker gemist, de poenale sanctie weliswaar ook, maar toch ontbreken de sociale ongerechtigheden allerminst en zijn de loonen en verdere arbeidsverhoudingen allesbehalve schitterend; en toch..... de aanslagen gelijk die in Deli en nu ook in de bergcultures voorkomen, zijn in de suiker zoo goed als niet bekend.

De koelies in de suikerstreken, de fabrieks- zoowel als de veldarbeiders, heeft meestal de beschikking over en eigen stukje grond en is opgenomen in het desaverband. Deze maatschappelijk gunstige positie maakt, dat indien hem onrecht wordt aangedaan, hij zich desnoods vrij kan maken van den loonarbeid. Hij is niet in die mate van zijn loon-inkomen afhankelijk als in de bergcultures. Bovendien komt het in een aantal bergcultures niet zelden voor dat het loon niet per week, doch achteraf, na voltooiing van een langer durenden taak wordt uitbetaald. Hier dus niet, gelijk in Deli, een poenale sanctie, die de werklieden aan de ondernemingen ketent, doch een zoogenaamd „voorschotten"-stelsel dat feitelijk op de inhouding en vertraagde uitbetaling van een groot deel van het reeds verdiende loon neerkomt.

Het nadere onderzoek naar de oorzaken der frequente aanslagen op het leven der Europeesche vreemdelingen hier te lande in den laatsten tijd zal de door ons aangewezen oorzaken zeker nog sterker belichten..

De heeren in den Oosthoek kunnen al deze dingen trachten te verdoezelen en de aanslagen zelfs politiek trachten uit te buiten.

Weliswaar heeft de conservatieve heer Zentgraaff erkend, dat het dwaasheid is, bij door de Madoereezen begane aanslagen in den Oosthoek aan politieke oorzaken te denken. Maar dat verhindert hem niet om, onder aanvoering van Dr. Loos, landbouwconsulent in den Oosthoek, aan de nationale beweging de schuld te geven en op grond daarvan een actie in te zetten tegen den Landvoogd. Dat deze ambtenaar de leiding had van de vergadering, waar in het openbaar besloten werd zijn hoogsten chef, den G.G. in staat van beschuldiging te stellen door zich met een telegram direct naar H.M. de Koningin te wenden, is dit niet teekenend voor de koloniale psychologie van zulke ambtenaren?

Deze agitatie leert ons te meer, dat de nationale beweging bestaansrecht heeft, al ligt dat bestaansrecht ergens anders dan de lieden schijnen te meenen die er een boeman van trachten te maken om de goêgemeente vrees aan te jagen en te zorgen dat ze de sociale misverstanden bij de cultuurondernemingen niet zien.

(Ook bovenstaand artikel bewijst weer hoe de Inheemsche pers en de voormannen des volks in Indië de kwestie der aanslagen op het leven der cultuur-employé's steeds van hetzelfde eenzijdige — we zouden haast zeggen, zelfs partijdige — standpunt belichten. Steeds worden de koelies in bescherming genomen, hoogstens heeft men een afkeurend woord over een moordaanslag verder niet. O. i. ligt de oorzaak der zooveel talrijker geworden aanvallen in de laatste 10 jaren wel degelijk grootendeels in de veranderde mentaliteit der koelies en in dit opzicht rust een zware verantwoordelijkheid op de minder scrupuleuzen onder de „volksleiders", waarvan er zeker onder zijn die men beter „volksophitsers" zou kunnen noemen. Hoe komt het anders, dat in veel vroegere jaren, toen de poenale sanctie ook reeds werkte en de toestanden en de behandeling op de ondernemingen voor de koelies veel en veel minder goed waren dan thans, de aanslagen zoo veel zelzamer waren; waar komt het verder onder de millioenen arbeiders in Europa ooit voor dat een werkgever voor een klap, een ruwe behandeling of voor een aanmerking op het werk van een arbeider, door dezen eenvoudig wordt neergestoken, of neergehouwen of, soms dagen later, uit een hinderlaag door een moordaanslag wordt overvallen?

Men geeft hier desnoods een klap voor een klap, een scheldwoord voor een scheldwoord en zoekt en verkrijgt verder recht bij de bevoegde autoriteit, wat in Indië net zoo goed voor de koelie bereikbaar is.

Neen, laten de heeren van de Inheemsche pers in Indië de waarheid steeds onder de oogen durven zien en laten de volksleiders en hun discipelen zich eens ernstig afvragen welke primitieve hartstochten door sommige hunner leeringen mochten worden ontketend onder die „gedweeë, slaafsche" Javaansche arbeidskrachten! Red.)

Litterair Overzicht

De Redacties van tijdschriften, welke geregeld in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's-Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor N. I.

No 20 van 16 Nov.: Grondbedekkers en Latexproductie, door D. J. Dibbetz — Kruidnagel-historie (slot) door S. Kalff. Verdere gegevens inzake de meeldauwkwestie, door O. de Vries (Dir. v. h. Proefstation voor Rubber, overgenomen uit de „Bergcultures", met naschrift van de redactie). — P. M. W. Dakkus besluit zijn reeks artikelen: Beschrijving van Orchideeën, die in Ned.-Indië gekweekt kunnen worden en behandelt: Nervilia, Anoectochilus, Macodes, Haemaria, Goodyeara en Corymbis. Deze artikelen zullen in boekvorm verschijnen, naar aanleiding van de groote belangstelling welke er van vele zijden voor bestond. Men zende zijn aanvrage thans in.

Anthropos.

Hft 5, 6 Sept.—Dec. bevat een artikel van dr. Odo D. Fauern †: Beitrag zur Kenntniss der Sprachen und Dialekte von Seran.

Democratie en vrije arbeid.

No. 51 van 21 December bevat „Indiese Brieven", (*) tweede serie no. II, handelende over Depart. B.B. en Onderwijs en Eeredienst (I).

(*) In vereenvoudigde spelling.

De Emmabode.

Het Curaçaosche orgaan van 30 Nov. no. 15 bevat een volledig verslag van de tweede Shell-

Olympiade tusschen de vereenigde clubs „Venezuela" en „Curaçao" op de sportterreinen van de Caribbeanclub op 16, 17 en 18 Nov. Liefhebbers van sport zullen deze tennis-, voetbal- en athletiekwedstrijden met genoegen lezen.

Haagsche Post.

In het nummer van 21 Dec.: Indië en het Gezag. — Uit, naar en in Indië.

Handelingen van het Ned. Indisch Juristencongres.

1929 bijeengeroepen door de afd. Rchtswetenschappen van het Kon. **Batav.** Gen. v. Kunsten en Wetenschappen. 8—12 Juli 1929 te Weltevreden, 2de stuk, beraadslagingen.

Zij bevatten de openingsrede van mr. M. J. van Kan, de vergadering over de onderwerpen voor een bepaalde rechtshandeling, over voorwaardelijke veroordeeling, over administratieve rechtspraak in N.-I. en verslag van de huish. vergadering.

De Hollandsche Revue.

In no. 24 van 15 December een artikel van A. Hallema: Linschoten's Itinerario en de huidige Indische Vliegdienst-Memoriën. Jan Huygen van Linschoten, die in 1563 geboren was, is onze eerste Nederlandsche zeevaarder, die zijn zeereis op schrift bracht. In de 16de eeuw moest de zeeweg naar Indië worden ontdekt, in de 20ste eeuw zochten en verkenden de Hollanders den luchtweg naar Indië.

De Indische Culturen (Teymannia).

No. 22 van 16 Nov.: Over Fusarium Cubense, de verwekker van de Panamaziekte in Malaya, door F. S. Ward (oorspr. bewerking uit Mal. Agr. Journ.). — Canna's of bloemriet als siergewas, door S. Kalff. — De bemesting bij Vorstenlandsche tabak (uit de Tabakskoerier).

Indisch Genootschap.

Van de vergadering van 22 Nov. van de groep West-Indië, verscheen een gedrukt verslag handelende over de begrooting van Curaçao.

De Indische Gids.

December: Rubber, door K. H. H. van Bennekom. — Een Ned. week in Brussel. In het Holland Huis aldaar is een permanente tentoonstelling, waar ook het A. N. V. leesstof heeft uitgestald. Mr dr. W. A. G. Schumann hield een rede. — Uit de oude doos, door J. A. Loebèr jr. — De Hollanders door een oud-Chineesche bril bekeken, door G. B. J. van Heuven. — Internationaal congres v. d. geschiedenis der geneeskunde, Quelques mythes et légendes, door G. Nypels — Naar aanleiding van het artikel: Uit de geschiedenis v. d.Topograifschen dienst, door F. H. von Meyenfeldt en repliek door J. van Roon.

De Indische Post.

Oost-Java in den tropischen winter, door J. B. R. is het slot dezer reeks in nummer 47 van 23 November.

De Indische Verlofganger.

Indische waringins, door S. Kalff. — De Oplossing van Baboe Nji, een kerstvertelling, door Ed. van Ghert in no. 20 van 20 December.

Indologen Blad

(Orgaan der Indologen Vereeniging te Leiden).

Van deze hernieuwde uitgave verscheen no. 1 van Dec. Behalve een bespreking van het Werk van A. D. A. de Kat Angelino: Staatkundig Beleid en Bestuurszorg in N.-Indië, bevat het een mededeeling, dat de afd. Leiden van het Ned. Indonesisch Verbond op 14 Nov. is opgeheven en dat eerlang de ineenstorting van den geheelen bond kan worden verwacht.

Inter Ocean.

Het fraai verluchte Augustusnummer bereikt ons eerst heden. De inhoud is belangrijk. The visit of the King and Queen of Siam to the Dutch East Indies. — Breakfast at the Bromo, by Louise Post. — Reminiscences of Bantam, by J. Th. Horstink. — Boeton the Asphalt—Island, by Van de Wall. — The Fruit of a Fruitful Land, by H. Hartley. — Modern Transportation on the Netherlands East Indies.

Jahresbericht der Geographischen Gesellschaft von Bern.

In den Band XXVIII, 1927/1928 een artikel van J. Büttikofer: Reiserinnerungen aus Borneo, met platen.

Kern Institute-Leiden.

Een in het Engelsch verschenen „Biennial Report 1927—1927" brengt ons op de hoogte van het wetenschappelijk werk, dat deze nuttige instelling verricht, waarvan het aantal leden gestadig toeneemt. Het Instituut werd genoemd naar den grooten Nederlandschen orientalist Hendrik Kern, met het doel, om de studie van de Indische archaelogie in den uitgebreidsten vorm te bevorderen, dat is niet alleen het onderzoek naar oudheden van ons Indië, maar ook van die van geheel Indië, Indonesia en Ceilon en alle landstreken door de Indo-aryan beschaving beïnvloed, studie van hun oude geschiedenis ,kunst, enz.

Koloniale Studiën.

13de jrg. no. 5, Oct. Leeningpolitiek door mr. F. A. van Gyn. — De bestuurshervorming in den Volksraad, door J. J. G. E. Rückert. — Instelling van gouvernementslandschappen, door F. N. Visman (een groot deel van Java, Madoera, Bali, Zuid-Celebes, Gorontalo en Groot-Atjeh zou daarvoor in aanmerking komen). — Hollandsch of Inlandsch onderwijs, door H. J. van der Mook. — Echtscheidingcijfers der Christen inlanders in de Minahassa, door mr. C. F. Bertling.

Mededeelingen van „De Handelsvereeniging te Medan".

No. 21 van 15 November: Overzicht van den Economischen toestand der Oostkust van Sumatra in de eerste negen maanden van 1929.

Morks Magazijn

Decembernummer. De verovering van Suriname door de lucht. Tusschen Noord-Amerika en Suriname worden de banden nauwer aangehaald tengevolge van den vliegtocht van Kolonel Lindbergh voor de Pan American Airways, door Fred. Oudschans Dentz. De schrijver geeft een geschiedkundig overzicht van vliegtochten naar Suriname sedert 1922 en een plaat van het comite van ontvangst met Lindbergh, den president der P. A. Airways, S. Thripps met hunne echtgenooten.

Nederlandsch Fabrikaat.

S. Kalff levert het slot van zijn artikel: Indische aardewerkfabrikage in nommer 12 van 20 Dec.

Nieuwe Rotterdamsche Courant.

—In het Ochtendblad A van 22 Dec.: schets no LI van de *correspondent: De vendutie, waaraan vele oud-gasten een aangename herinnering zullen bewaren.

Nottingham Journal and Express.

In het nummer van 10 Dec. schrijft prof. R. Peers over Java: „the jewel of the Dutch East Indies" en vergelijkt ons Indië met Britsch-Indië.

Hij zegt o.m.: „The Dutch have always been skilful cultivators and appreciate the value of a flourishing system of agriculture. The functions of the head man of the village have been maintained and regularised, and in each province a native „Regent" has been appointed who is directly responsible to the Dutch administration at the Centre.

To the maintenance of the framework of rural life the Dutch owe much of their success in Java. They may also owe their comparative immunity from disaffection to the fact that they have made no atempt to produce an educated native bureaucracy".

De Periscoop.

In dit Algemeen Weekblad voor Suriname vinden wij op 9 Nov. (nr. 263) een artikel van S. H. A., gewijd aan Arthur Philip Penard, den man, die met zijn overleden broeder F. P. Penard, zooveel heeft gedaan om alles vast te leggen wat bekend was van de Indianen van Suriname; taal, godsdienst, folklore, zieleleven. Terecht schreef C. H. de Goeye, wiens standaardwerk: The Arrowak Language of Guiana; is uitgegeven door de Kon. Academie van Wetenschappen in 1928 (Nieuwe reeks, deel XXVIII, no. 2) „Als dan binnen afzienbaren tijd de pujai-kunst verdwenen zal zijn, en van de Indiaansche wetenschap nog slechts de scherven als bijgeloof voortleven, dan zal men dankbaar zijn dat Penard alles bewaard heeft". Tal van boeken zagen het licht van deze beide mannen, evenals vele artikelen in de Bijdragen van het Kon. Inst. voor de land-, taal- en volkenkunde van Ned. Indië. Ook als verzamelaars van naturaliën, (vogeleieren en vlinders) maakten zij naam en verwierven zij hooge onderscheidingen.

De Periscoop doet goed werk om de levensbeschrijvingen van verdienstelijke Surinamers te publiceeren.

Politiek Economisch Weekblad.

No. 12 van 18 Dec.: Oeconomische betrekkingen tusschen Suriname en Curaçao. De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Paramaribo heeft een voorstel ingediend om den afzet uit Suriname naar Curaçao uit te breiden, door vestiging aldaar van een verkoopgelegenheid voor Sur. producten, zoowel van den landbouw als van de nijverheid. Het blijkt, dat reeds voor enkele jaren de Gouverneur van Suriname zijn ambtgenoot op Curaçao voor een overkomst ter bespreking had uitgenoodigd, doch de luttele reiskosten aan gouv. Brantjes uit den Haag waren ontzegd. Op het slagen van het plan is thans veler hoop gevestigd. — Rijksbouwers. Daarmede wordt bedoeld de heer C. Frans, Timorees van geboorte, voorzitter van de nationale Vereeniging der Timoreezen. — Wilden. Een communistische geïnterneerde in Digoel op Nieuw Guinea schreef in de Indonesia Merdeka: „De eenige voorbijgaande gasten, die ons thans komen opzoeken, zijn de wilden, de onbeschaafde Kaja-Kaja's, als wij het ongedierte en ziekte bacillen buiten beschouwing laten." — De gep. majoor tit. H. L. Bierman schrijft: De overval van Curaçao op 1 Januari 1807, ontleend aan de Amigoe di Curaçao [van P. A. E. (Pater Euwens)] en haalt bij deze geschiedkundige herinnering de straffen aan, welke aan den Gouverneur en den Troepencommandant werden opgelegd. — Communisme en Islam, door prof. C. Spat, VI. — In de rubriek Kroniek de crisis in den gemeenteraad te Batavia. No. 13 van

21 Dec.: Autocratie en Chaos, naar aanleiding van de voordracht van prof. Rushbrook Williams — Labour en Imperialisme. — De Rijkseenheid en de oprichting der „Vaderlandsche Club", met onderschrift van den heer H. C. Zentgraaff, hoofdred. v. h. Soerabaiasch Handelsblad, met verlof hier te lande. — Nationale Economie, door prof. mr. C. Kielstra. — Indische Schimmen, Naar Java's binnenlanden en voortzetting der feuilleton: Verborgen Angels, West-Ind. roman, door Ivans.

De Prins.

Het Kerstnummer bevat een artikel van twee Gouverneurs. Het eerste van mr. D. Fock, Oud-G.G. van Ned.-Indië, getiteld: Nederlandsch-Indië, met 2 fraaie foto's, het tweede van Oud-Gouverneur mr. A. J. A. A. baron van Heemstra: Een enkel woord over Suriname, waarbij een foto van het standbeeld van H. M. de Koningin voor het Gouvernementshuis te Paramaribo. Weinigen onzer lezers hebben dit ooit gezien, maar wie er belang in stelt, kan in het stammuseum van het Alg. Nederl. Verbond, Laan 34, een afgietsel bewonderen.

Het Vaderland.

„Christena Martha" is de titel van een artikel van J. J. Moerman in het Ochtendblad van 22 Dec. Het behelst de lotgevallen in het begin der vorige eeuw van het Christen kind van de radja Paulus Triago op het eiland Noesa Laoet, ten O. van Ambon.

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

Het Zendingsblad van de Gereformeerde Kerken in Nederland. No. 12 van December: Het Christelijk Comité voor Indië, door W. B. Deze vereeniging is thans 20 jaren oud en werkzaam onder leiding van Z.E. A. W. F. Idenburg. —

Het Tienjarig Bestaan der Chr. Holl. Inl. Kweekschool, door de K., met foto.

De Bannier, Nr. 46 van 14 Nov.: Inlandsch grootbedrijf en agrarische wetgeving. — Een nieuwe Javaansche Liederenbundel voor Kerstgebruik, door K. van Dijk. Deze is gedrukt met Lat. letter en cijfermuziek; een uitgave met Javaansche letter zal weldra verschijnen.

Annalen van O. L. Vrouw v. h. H. Hart. no. I. Viering van het Pausfeest op Midden-Java, te Poerwokerto.

Geïllustreerd Zendingsblad. Jan. no. I. De stand van den arbeid van het Java-Comité, dat 1 Nov. zijn 75ste levensjaar is ingegaan.

Ons Suriname no. 8 (Dec.). Toen wij voor 35 jaren onzen arbeid in Suriname begonnen. In dit artikel vertellen de veteranen van de Herrnhuttergemeente: Schütz, Schmiedicke en Kersten hun wedervaren. Foto's der zendelingen met hun ega's, die lief en leed in Suriname deelden, versieren den tekst. — Op reis in de West, IV, door H. Bielke.

BOEKENSCHOUW.

Wij ontvingen ter bespreking: 5 maanden in het oerwoud, door W. Ahlbrinck, C. ss. S. Missionaris in Suriname, uitgegeven door E. de Bont en Zoon, Rotterdam, f 1.90. Aan den tocht van dezen Indianenkenner sluit zich de 9de wetenschappelijke onderzoekingstocht in het binnenland aan naar het Wilhelminagebergte van prof. dr. G. Stahel, Kol. Kremer, dr. Fernandes, ir. Yzerman, van 5 Jan. tot 24 Nov. 1926 (zie Vol XLIII en XLIV van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap) Terecht kan men het werk van Pater Ahlbrinck, die langs de Corantynrivier naar het onbekende achterland van Suriname een reis maakte van 30 Juli tot 31 December, avontuurlijk, wetenschappelijk en boeiend noemen. In levendigen stijl verhaalt hij in onderhoudenden en vlotten trant zijn reis met de vele gevaren en moeilijkheden. Voorzien van een schat van afbeeldingen en penteekeningen is het werk een bron van studie voor hen, die de wetenschap, de dieren- en plantenwereld, de natuur, de taal en de ethnologie van ons rijk Suriname willen bestudeeren. Het boek heeft waarde voor den ethnoloog, den philoloog, den sociaal-econoom en niet minder voor degenen, die van de grenskwestie tusschen Brazilië en Suriname op de hoogte willen komen. Gezamenlijk reisde het gezelschap tot 21 Oct. toen Pater Ahlbrinck den tocht alleen voortzette om te trachten nabij de Braziliaansche grens Indianen aan te treffen, waarin hij niet slaagde. Wij wenschen het merkwaardige boek in vele handen en in alle school- en Universiteitsbibliotheken, waarin het een aanwinst zal zijn voor de literatuur over „onze West". Wij betreuren het alleen, dat de geleerde schrijver zijn werk niet van een index heeft voorzien.

Handelsadresboek voor Ned. West-Indië (Eerste Uitgave). De vereeniging „Bureau voor Handelsinlichtingen", oude brugsteeg 16 te Amsterdam, deed dit nuttige werk verschijnen in drie talen. Nederl., Eng. Spaansch, samengesteld door W. R. Chambers, direct. en secr. van de W. I. kamer. Jhr. G. C. Quarles van Ufford schreef een voorwoord en C. K. Kesler, archivaris van W. I. kamer: De Ned. handel en de West. Het van tal van platen voorziene boek is voor hen, die op „Onze West" handel drijven of betrekkingen willen aanknoopen onmisbaar door de schat van gegevens en zal zeker door zijn Spaanschen tekst zijn weg ook in Zuid-Amerika vinden.

De suikerrietindustrie op Java, door J. Sibinga Mulder, Tjeenk Willink, Haarlem, f 3.25. 4de druk. Uitg. no I van Onze Kol. landbouw.

Ethnographical Studies in Celèbes, door Wather Kaudern, Mart. Nyhoff, f 18.—

Verspreide Geschriften, van prof. H. Kern, (in Ned. Eng., Fransch en Duitsch) compleet bij Mart. Nyhoff, f 110.50, 16 banden.

Verspreide Geschriften, door prof. C. Snouck Hurgronje, 5 deelen, is overgegaan bij Mart. Nyhoff f 8.—.

Official Guide for Shippers and Travellers to the principal ports of the world, rijk verlucht, 16de druk. Uitgave van de Osaka Shosen Kaisha (Osaka Handelsscheepvaartmaatschappij). Hierin worden de havens van Nederl.-Indië eveneens behandeld.

De toonkunst bij de Madoereezen, door J. S. en A. Brandts—Van Zijp, geïll. Djawa, tijdschrift van het Java-Instituut.

Suriname

Het negen kolommen beslaande Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer nopens de Surinaamsche begrooting voor 1930 is een zeer belangrijk stuk, dat getuigt van nauwgezette studie en van groote belangstelling in dit meer en meer in verval gerakende gebiesdeel. De ons ter beschikking staande ruimte laat niet toe een overzicht te geven van de vele belangrijke beschouwingen. Wij moeten ons bepalen tot enkele grepen.

Zeer vele leden betreurden, dat het algemeen aanzien dezer begrooting wederom zoo weinig moedgevend is en een economische opleving van Suriname, waarvan de regeering nog verleden jaar de teekenen meende waar te nemen, nog steeds op zich laat wachten. De tot dusver bekend geworden cijfers omtrent de opbrengst der middelen en de waarde van den uitvoer geven den indruk, dat de economische toestand van Suriname in 1929 nog ongunstiger is, dan hij in 1928 was.

Bij de vele tegenslagen, in den loop der jaren, ten aanzien van Suriname ondervonden, moet ook nog deze worden gevoegd, dat van de hooggespannen verwachtingen, welke velen koesterden omtrent de pogingen om het grootkapitaal voor Suriname te interesseeren, zoo goed als niets is terecht gekomen. Het particulier kapitaal uit Nederland en Nederlandsch-Indië heeft zich even afzijdig van Suriname gehouden als te voren. Buitenlandsch, met name Amerikaansch kapitaal, is wel meer dan vroeger in Suriname gestoken, maar niet in die mate, dat daarvan een algemeene economische opleving van het gewest valt te verwachten.

Tegenover dit verontrustend verschijnsel blijft de regeering een houding aannemen, welke vele leden niet anders dan als een tijdelijke en afwachtende meenden te kunnen kenschetsen. Door een jaarlijksche bijdrage van eenige millioenen tot dekking van het tekort, wordt getracht te bereiken, dat het gewest niet nog dieper in het moeras verzinkt. Deze leden aarzelden niet dit stelsel een kortzichtige politiek te noemen, waarbij de zuinigheid de wijsheid bedriegt. De ervarng heeft voldoende bewezen dat men op deze wijze Suriname niet uit het moeras helpt.

Zij misten in deze begrooting elk spoor van een breede constructieve politiek, waaraan Suriname reeds lang zoo dringend behoefte heeft. Het tegenwoordig bestuur van Suriname kan men daarvan geen verwijt maken, daar de voor een dergelijke politiek noodige middelen in Suriname niet beschikbaar zijn. Zulk een politiek dient van de Nederlandsche Regeering uit te gaan.

Vele leden betreurden, dat de thans opgetreden bewindsman blijkbaar het bewind over Suriname op denzelfden voet denkt voort te zetten, als in de latere jaren steeds is geschied, d.w.z. zonder eenig algemeen plan om te trachten verbetering te brengen in den algemeenen economischen toestand. Deze leden drongen er met kracht op aan, dat de minister alsnog de vaststelling van een dergelijk algemeen plan door een daartoe in te stellen kleine commissie zou doen voorbereiden.

Gevraagd werd, of zoodanig algemeen plan thans in voorbereiding is, en zoo ja, wanneer de mededeeling daarvan kan worden tegemoet gezien.

Verscheidene leden kwamen terug op het reeds herhaaldelijk door hen uitgesproken denkbeeld om door de oprichting van een gouvernements- of gemengd grootbedrijf te beproeven in Suriname op het gebied van landbouw, industrie of mijnbouw het particulier initiatief aan te vullen. Door verscheidene leden werd nogmaals gewezen op de plannen en denkbeelden door den heer Pyttersen in *„De West-Indische Gids"* ontwikkeld.

Gevraagd werd hoe het staat met de voorgenomen stichting van een groot bauxiet-bedrijf van de „Kalbfleisch-combinatie nabij K. M. 121 aan den spoorweg.

Voorts hoe het staat met de pogingen tot opsporing van aardolie in Suriname.

Vele leden betreurden voorts, dat ook thans nog niet de indiening van een voorstel tot herziening van het Surinaamsche regeeringsreglement is aangekondigd. Gevraagd werd, in welk stadium van voorbereiding deze herziening zich thans bevindt.

Gevraagd werd of de Regeering het mogelijk acht gedurende een aantal jaren een goedkoope verschepingsgelegenheid beschikbaar te stellen, ten einde een voor export werkende vruchtenteelt voor den kleinen landbouw mogelijk te maken.

Vele leden opperden bezwaar tegen het opbreken van het Zuidelijk gedeelte van den spoorweg.

Opnieuw werd gevraagd naar den stand van het vraagstuk der regeling van de grens tusschen Surinamen en Britsch-Guyana.

[Deze vraag komt zeer van pas omdat de mededeelingen van den Minister van Buitenlandsche Zaken in zijne Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag betreffende zijne begrooting voor 1930 wel eenige opheldering behoeven. Minister de Graaff houde in het oog dat de kwestie in een ander stadium verkeert, dan toen hij daarover het laatst aan het woord was.]

In onze nummers van 28 November en 19 December schreven wij over de wenschelijkheid van de oprichting van een modern hotel te Paramaribo, in verband met de vele Amerikanen die naar Suriname zullen komen vliegen. In laatstgenoemd artikel spraken wij de hoop uit dat de Tweede Kamer bij de behandeling van de Surinaamsche begrooting voor 1930 deze aangelegenheid niet uit het oog zoude verliezen.

In het Voorloopig Verslag lezen wij dat eenige leden de vraag stelden — onder verwijzing naar een beschouwing in de November-aflevering van het *Haagsche Maandblad*, j.g. 1929 — of de Regeering mogelijk acht en gunstige resultaten verwacht van een propaganda in Amerika voor Suriname als toeristenland.

De behoefte aan een hotel heeft men ook in Suriname ingezien. Naar de bladen aldaar berichten, is het bekende torengebouw op het Gouvernementsplein aangekocht door een combinatie, bestaande uit de heeren E. de la Fuenta, H. E. Aletrino en J. Fernandes, met het doel op deze gunstig gelegen plaats een nieuw, modern hotel te stichten. Het zal 25 logeerkamers bevatten, voorzien van stroomend water.

Maar dit is een houten gebouw, dat zeer moeilijk muskietenvrij gemaakt zal kunnen worden. Gewenscht is een betonnen gebouw met betonnen vloeren en in verschillende kleuren bepleisterde muren, zooals wij in Londensche landhuizen zagen. Voor een tropenland met zijn velerlei insecten verdient dit de voorkeur boven behang op houten wanden.

In *„Suriname"* van 19 November lezen wij dat op Kaaiman-Geron — een plaatsje in de voorstad Combé — reeds eenige dagen grondwerken worden uitgevoerd. Van verschillende zijden wordt aan het blad verzekerd dat daar een soort dok komt van de Pan American Airways en dat ter plaatse een hotel zal worden gebouwd om de transito- en andere passagiers nachtlogies te kunnen verzekeren.

De agent van de Pan American weigerde inlichtingen te geven.

In het nummer van 29 November wordt medegedeeld dat er door de Pan American een oprijhelling wordt gebouwd, lang 230, breed 50 voet, d. i. tot 4 voet beneden laagsten waterstand in de rivier. De vliegmachines zullen blijven dalen in de rivier en met eigen kracht de helling oprijden op het land, waar waarschijnlijk een hangar zal worden gebouwd.

Aan het blad wordt voorts gemeld dat de heer Sam Love, vertegenwotordiger van de United Press, met de vliegtuigen van de Pan American vluchten zal maken over West-Indië, Centraal Amerika en Mexico. De heer Love zou met het gewone mailvliegtuig op 2 December te Paramaribo aankomen en 4 December zijn reis voortzetten.

„De West" van 26 Nov. schrijft:

„Landbouwlessen. Door het proefstation is een begin gemaakt met de toezending van schriftelijke lessen aan de hoofden van districtsscholen, ter behandeling met hunne leerlingen. Het zijn heel eenvoudige opstellen, met opmerkingen speciaal over Surinaamsche gronden en gewassen. Deze lessen zullen om de twee weken worden toegezonden, met de bedoeling dat de leerlingen (jongens) van de twee hoogste klassen een exemplaar ontvangen en dit medenemen naar huis, om aan hun ouders te wijzen. De landbouwleeraar zal tweemaal per jaar elke school bezoeken, om zich te overtouigen of de leerlingen voldoende op de hoogte zijn gebracht van de lessen en bij zijn bezoek tevens een praktische les geven buiten de school."

Het is te hopen dat die ouders Hollandsch kunnen lezen.

„De Nieuwe Stem" van 21 Nov. schrijft:

„In de laatste maanden vindt vrijwel een geregelde rijstuitvoer in Nickerie plaats. Reeds zijn ongeveer 1500 balen verscheept naar de firma Walco & Co. in Demerara, die ze verder exporteert naar Trimidad. Naar wij vernemwen, bestaat de kans van een langdurigen uitvoer, daar genoemde firma een ongelimiteerde opdracht tot opkoop van rijst in Nickerie heeft gegeven. De rijst wordt opgekocht tegen *f* 12,— per baal, op den steiger geleverd."

Te Paramaribo is een afdeeling van „Oost en West" opgericht.

De lepra-verordening is bij Koninklijk Besluit afgekondigd.

Curaçao

Aruba.

De Nederlandsche pers heeft verleden week aan de Fransche Capital een bericht ontleend, afkomstig van de Chicago Tribne, volgens hetwelk het Amerikaansche personeel van de Standard Oil van Indiana op Aruba voor den bouw van reservoirs, raffinaderijen en den aanleg van havens de bescherming van Washington vroeg tegen maatregelen van de Nederlandsche overheid. Het Amerikaansche blad verbond daaraan een beschouwing over het anachronisme, dat buitenlandsche bezittingen in Amerikaansche wateren zouden uitmaken, en meende, dat daaruit voortvloeiende wrijvingen door aankoop werden te niet gedaan.

Een blijkbaar geïnspireerd nader bericht in de Hollandsche bladen herinnert eraan dat eenigen tijd geleden melding is gemaakt van strubbelingen tusschen personeel dier maatschappij en de plaatselijke politie. Het betrof hier blijkbaar niets anders dan gevallen van brooddronkenheid van leden van het personeel, welke een min of meer scherpen vorm aannemen doordat de Amerikanen zich niets wenschen te laten gezeggen door gekleurde politiebeambten. De autoriteiten te Curaçao, waartoe Aruba naar men weet behoort, hebben met deze ervaring reeds rekening gehouden en voor Europeesche politiekracht op Aruba gezorgd. Indien deze maatregel behoort tot die waarover bedoelde Amerikanen zich meenen te be-

klagen, zullen zij te Washington wel terecht worden gewezen. Dat er Amerikaansche bladen zijn, die elke gelegenheid aangrijpen om hun opvatting van de Monroe-leer kenbaar te maken en met herinnering aan den verkoop der Deensche Antillen meenen dat voortaan voor dollars alles te koop is, bleek reeds meermalen tot schade van de reputatie der bladen. De Amerikaansche regeering en het redelijk deel der Amerikaansche pers zien in, dat het de plicht van elke overheid is om rust en orde zonder aanziens des persoons te handhaven, wat slechts in het belang kan zijn van de Amerikaansche nijverheid op het Nederlandsche eiland Aruba.

Een Curaçaosch componist.

Amerikaansche muziektijdschriften als de *Musical Courier* en de *Musical Observer*, maken met veel ingenomenheid melding van composities van den Curaçaoschen componist Charles Maduro. Hij is geen vakmusicus, doch het componeeren is zijn „hobby", en zijn werken hebben in Amerika ook veel succes, o.a. een Spaansche Rhapsodie. De meesten ervan zijn ook in druk verschenen.

De reorganisatie der machtsmiddelen.

In de N. R. Ct. van 24 dezer, avondblad, komt onder bovenstaand opschrift een pleidooi voor ten gunste der afschaffing der militaire politie, herstelling van het garinzoen en instelling van een burgerpolitiecorps met inlandsche, opgeleide krachten in de lagere rangen.. De particuliere correspondent, van wien deze brief afkomstig is, betoogt, dat de genomen proef met militaire politie als mislukt is te beschouwen, eigenlijk al, voor zoover betreft het politioneel gedeelte harer taak, vóór 8 Juni ll. En wat aangaat het militaire gedeelte, aldus de schrijver, heeft de debacle tijdens den overval van de Venzolanen toch wel op overtuigende wijze bewezen hoe schielijk de vervulling van een tweeslachtige taak den militairen geest uit een militaire organisadie kan verdrijven.

Omtrent het werk der commissie Hoorweg-Bennewitz wordt opgemerkt: „Het is misschien hier wel de geschiktste plaats om te constateeren, dat alleen reeds het rustig optreden en het ernstig en degelijk werken van die commissie op zich zelf voldoende zijn om een goed deel van het bij de bevolking verdwijnend vertrouwen in het Nederlansche bewind voor Nederland terug te winnen".

Indisch genootschap

In de 22 Nov. gehouden vergadering van de groep West-Indië van het Indisch genootschap, waarvan het verslag een dezer dagen in druk verscheen, werd allereerst mededeeling gedaan van de aan den nieuwen gouverneur aan te bieden gegevens betreffende de bovenwinsche eilanden, bijeengebracht door de reeds eerder genoemde commissie ad hoc, waarin ook niet-leden dezer groep als prof. Knappert en de heer Van Grol, oud-gezaghebber van Sint Eustatius hebben zitting genomen.

In dezelfde vergadering hebben de heeren Menkman en Prakken over de Curaçaosche begrooting gesproken. De critiek, op het begrootingsbeleid en op de technische verzorging der begrootingsstukken en der begrooting was niet malsch. Vooral de wonderlijke leeningspolitiek moest het ontgelden. In de Kamer heeft later de heer Joekes, die de vergadering van het Indisch Genootschap bijwoonde, zich tot tolk dezer bezwaren gemaakt. Het is toch ook wel heel erg, dat er op Curaçao geen financieel deskundige is, die deze zaken wat dieper heeft kunnen bekijken dan aan de hand eener jarenlang gevolgde onvakkundige praktijk.

Openbare Werken?

De bladen deelen mee, dat Ir. W. H. Brinkhorst, hoofdingenieur van de rijkswaterstaat te Vlissingen, zich deze maand naar Curaçao hoopt te begeven in

opdracht van den minister van Koloniën. Het doel dezer zending wordt niet meegedeeld.

Pater Helling.

In het Dominicaner klooster te Huissen is overleden Pater Joannes Antonius Helling O.P. Geboren in 1856, kwam hij 12 Maart 1884 op Curaçao aan, waar hij met een onderbreking van 4 jaar tot 1919 in de R.K.-missie arbeidde.

Geschiedkundige sprokkelingen.

De geschiedenis der bovenwindsche eilanden.

Prof. Knappert is in de December-aflevering van De West-Indische Gids zijn geschiedenis der bovenwindsche eilanden begonnen, waar Hamelberg was uitgescheiden, dus nog heel in het begin, 1700. Het is niet veel fraais, wat we te hooren krijgen. Trouwens een en ander was niet onbekend uit de *deductie* gedaan maken by ofte van wegen Hendrik van Dam, Fiscaal, Auditeur, ende Secretaris van de Eylanden St. Eustatius ende Zaba; den Eerwaardigen, Godsgeleerden Anthony Gouan, Bedienaar des Goddelijken Woords aldaar; de Heer Jan Symonsz Donker, gewesene provisioneel Commandeur, jegenswoordig Capiteyn Lieutenant, President Raad van de Justitie; Pieter Lespier, Oud Raad; en Johannes Meyer, gewesene Sergeant; alle Habitanten van de voorsz. Eylanden St. Eustatius en Zaba; overgelevert aan de Ed. Groot Achtbare Heeren Bewindhebbers van de Generale Geoctroyeerde West-Indische Compagnie ter Kamer van Tiene, tot Amsterdam haar respectieve Cessie genomen hebbende, in Haar Ed: Vergadering, den... 170

Door de bronnen, die prof. Knappert ontsloten heeft op het Rijksarchief en in de Kerkelijke Archivalia, hooren wij nu dezelfde geschiedenis van twee kanten vertellen. De ernstige beschuldigingen tegen den commandeur Isaäc Lamont komen wel op sommige punten in een ander licht te staan, nu wij ook den beschuldigde over zijn beschuldigers hooren. Trouwens, prof. Knappert deelt mee, dat Lamont, na ontslagen te zijn, in 1707 hersteld werd. Hoe dat in zijn werk gegaan is, wordt niet heel duidelijk. Ook niet, waarom hij pas twee jaar later op St. Eustatius kwam. In afwijking van de West-Indische Encyclopaedie, die dit tweede commandeurschap nog drie jaar laat duren, deelt prof. mee, dat Lamont nog in het zelfde jaar 1709 naar Curaçao terugkeerde.

Uit den Verren Vreemde

Kritieke dagen voor Britsch-Indië.

Britsch-Indië maakt een kritieken tijd door.

Terwijl wij dit schrijven beraadslagen de commissies van het All India Congres, ter voorbereiding van het groote congres te Lahore, welks beslissingen bekend zullen zijn vóórdat dit blad verschijnt.

Den 23en reisde de onderkoning Lord Irwin naar Nieuw-Delhi om er het nieuwe paleis te gaan betrekken, dat symbool wil zijn van de hechtheid van het Britsche gezag, èn om er te confereeren met de leiders van het op Zondag, 29 December te openen groote congres. Op een afstand van 16 K.M. van Delhi sprong een onder den trein gelegde bom; de aanslag is door een samengaan van verschillende omstandigheden mislukt, maar hij deed uitkomen tot welk niets ontziend uiterste de extremisten willen gaan, met hun „los van Engeland". De onderkoning kwam zonder tijdverlies te Delhi aan, en hield een half uur later de uitgeschreven conferentie. Deze leidde echter niet tot een door Z.Exc. gewenscht resultaat. Ghandi althans verklaarde, dat geen overeenstemming was verkregen omtrent het voornaamste punt: zekerheid wanneer Br.-I. den status van dominion zal krijgen.

Dat is de korte samenvatting van den stand van zaken vóór het begin van de congres-werkzaamheden.

Maar hierdoor komt het zorgelijke, gevaarlijke en moeilijke van de situatie toch niet tot zijn recht.

Nadat in 1928 onder de stroomingen, die in de All-India-beweging tegen elkander ingaan, heftige woeling was geweest, behaalde op het toen gehouden Kerstmis-congres de gematigde groep der nationalisten de overhand. Die gematigden vroegen echter toch nog: dominions status, ongeveer op den voet waarop Canada en Zuid-Afrika deze bezitten.

Aan het uiterste van den anderen vleugel van de nationalistische beweging vroeg men toen aan het congres, om zich voor de *onafhankelijkheid* van Indië uit te spreken, met een daarop uitdrukkelijk gericht overgangstijdperk. Leiders van de eerste groep waren vooral de bekende Mahatma Ghandi, de groote man van den zachten dwang, van de non-coöperatie, en Pandit Moti Lal Nehroe, voorzitter van het congres, terwijl diens zoon, de jonge Dzjawahar Lal Nehroe, zich tot voornaamsten leider van de groep der extremisten had gemaakt.

De ouderen vroegen eerst om een groote mate van vrijheid en zelfstandigheid van handelen voor Indië en zij zagen in de positie, welke door de andere dominions verworven is, een voldoende bevrediging voor hun verlangens. De jongeren schetsten bij hun vrijheidsideaal tevens al wat zij met en door de te verwerven onafhankelijkheid willen bereiken en naar eigen inzicht willen hervormen; de politiek als middel ter verwezenlijking van sociale wenschen dus. Heeft Ghandi ook onder de meer kalme elementen gaandeweg al veel aan populariteit verloren, omdat men het geloof in het afdoende van zijn lijdelijk verzet niet meer heeft, de extremisten beschouwen zijn Satyagraha-methode als een verraad aan de vooruitgang-gedachte. De Ghandi van heden is zelf niet meer die van drie jaren geleden; hij heeft zich een heel eind laten meesleepen, en hij glijdt al maar verder. Zoo hebben de leiders van het Kerst-congres van 1928 de overwinning alleen kunnen behalen doordien een besluit van vèrgaande strekking en in stelligen vorm gesteld tot een soort van compromis werd geformuleerd. Men zou den eisch stellen, dat uiterlijk op 31 December de status van dominion aan Indië zou zijn verleend. Aan den eisch werd toegevoegd wat gebeuren zou, indien er niet aan voldaan zou zijn: t. w. algemeene non-coöperatie, weigering van nakomen van elk bevel uitgaande van het Britsche bewind of ten bate van dit bewind gegeven, om zoo te komen tot de onafhankelijkheid.

De regeering heeft blijkbaar niet geloofd in den ernst van de zoo uitgedrukte bedreiging. Zij heeft zich wel beijverd om haar wil te toonen om redelijke mogelijkheden in overweging te nemen, maar zij heeft niet gezorgd, dat het A. I. C. tijdig vóór de bijeenkomst, die momenteel te Lahore, vergadert, wist wat zij met Indië voor heeft. Had de regeering zich op het standpunt gesteld, dat zij het A. I. C. geen recht van handelen toekent, zooals dit zich heeft aangematigd, dan zou zij van die opvatting hebben moeten doen blijken, het tegenovergestelde is echter gedaan. Met de leiders is contact verkregen en den 23en December heeft, zooals gezegd, Lord Irwin persoonlijk nog een conferentie gehad met de hoofdpersonen, o. w. Ghandi en Nehroe (vader). Heeft Z.Exc. toen misschien eindelijk gezegd, wat de Britsche regeering wèl en niet wil, dan is hij daarmede heel laat gekomen en dan heeft hij daarmede de stemming van verbittering en wantrouwen niet meer weten te bezweren, waarin de extremisten nu ook velen der voordien gematigden hebben weten te brengen, en waarin Ghandi en vader Nehroe zich ook al verder hebben laten drijven.

Het Britsche parlement had uit zijn midden een commissie benoemd, de berucht geworden Sir John Simon-commissie, die, als parlementsorgaan, geen Indiërs als leden telt. Zij is tweemaal in Indië geweest en heeft daar gehoord, wie wel gehoord wilde worden. Echter had Indië zich dadelijk vijandig tegenover haar geplaatst, omdat zij alleen uit Engelschen bestond. Om aan dit euvel eenigszins te gemoet te komen, is naast de Simon-commissie een andere met Indische leden in werking gesteld. De Simon-commissie heeft haar rapport en haar conclusiën nog niet gepubliceerd. Het wordt in Januari verwacht, dus nadat het A. I. C. tot inwerkingstelling van zijn groote actie van lijdelijk verzet kan zijn overgegaan, en de extremisten hun invloed tot het doorvoeren van krachtige maatregelen kunnen hebben laten gelden. De Indische nèven-commissie publiceerde haar rapport zóó dat het den 24en Dec. ter algemeene kennis werd gebracht; het bevat meer persoonlijke, afwijkende bijlagen, dan eenstemmige voorstellen van de geheele commissie, het gaat eigenlijk nu niet tot den dominion-status, maar zoekt de oplossing in meer volledig zelfbestuur van de provincies, waaruit Br.-I. bestaat. Het heeft zoo aan den voor-avond van de commissie-vergaderingen voor het groote congres koren op de molen der extremisten gebracht.

Intusschen had de regeering MacDonald toch een andere poging beproefd om de gemoederen wat

milder te stemmen, poging, die volslagen mislukt is. Van een verblijf in Europa teruggekeerd, vaardigde Lord Irwin in 't laatst van October een proclamatie uit, waarin werd uitgesproken, dat het streven van Engeland's staatkunde in Indië gaat in de richting van het dominion, om hiertoe te komen zouden de nationalisten hun eischen moeten matigen en met vertegenwoordigers van alle richtingen en belangen aan een z.g.n. ronde-tafel-conferentie willen aanzitten.

Het sloeg goed in in Indië, maar slecht in Engeland en in eenige dominions. Toen gaven de ministers in Londen zoodanige nadere toelichtingen, dat de eerste indruk geheel omsloeg. Indië was nu verontwaardigd, Engeland en de dominions waren gerust gesteld. Niets was opgehelderd, alles vertroebeld. Alles, behalve de eisch en de bedreiging in de Kerstdagen van 1928 geformuleerd, die nu, bij de nadering van het congres van 29 December 1929, in hun volle scherpte in herinnering werden gebracht.

Intusschen zijn nadere berichten ontvangen.

Bij de opening op 26 Dec. van de commissievergaderingen, kwamen in Lahore reeds 2600 vertegenwoordigers uit alle deelen van Br.-I. bijeen. Voor Zondag was een reusachtige tent opgeslagen, waarin 15000 personen plaats konden vinden.

Volgens bladen, die zeiden goed ingelicht te zijn, hadden Ghandi en Moti Lal Nehroe een reeks resoluties opgesteld. Nu de gevraagde dominions status niet is verleend, noch voor een genoemden datum is toegezegd, werd als eisch van het congres *volledige onafhankelijkheid* uitgesproken. Zelfs zou Ghandi nu niet meer genegen zijn, aan een ronde-tafel-bespreking deel te nemen.

Over deze, of in dien geest gestelde conclusies, zou het congres uitspraak hebben te doen.

Wij mochten dus wel spreken van kritieke dagen.

Nadat wij het hier voorafgaande schreven, hebben telegrammen gemeld, dat het Zondagscongres zich met de voorgestelde conclusies heeft vereenigd. Een commissie moet nu uitwerken, hoe de actie tegen de Britsche overheersching in practijk zal worden gebracht.

De Indische regeering kan van twee zijden op een tegenwicht rekenen. Er zijn in Br.-I. toch nog velen, die voor Indië geen heil verwachten van een „los van Engeland"-beweging. Dan zijn er ook de zeer talrijke vorstenstaten, die van een dominion status niet willen hooren. Als het A. I. C. met deze inzichten geen rekening mocht houden, zullen deze vrienden van Engeland tegen het congres in verzet komen.

Ingezonden

Op den goeden weg?

In het Avondblad van „Het Vaderland" van 11 Dec. 1929 troffen wij, overgenomen uit de Indische bladen, tot ons genoegen aan de mededeeling, dat bij de Indische regeering in overweging is een algemeen verbod van deelneming van dienaren van leger, vloot en politie aan alle staatkundige partijen.*

Wij zeiden, tot ons genoegen, omdat daaruit blijkt, dat de Regeering althans voor leger, vloot en politie voorschriften overweegt, die al jaren geleden werden gevraagd, en die, bij eene uitvaardiging, toen het kwaadaardig gewroet, dat ten slotte aan den dag trad bij den opstand in November '26, in werkingsveld zeer zou hebben beperkt en er toe had kunnen bijdragen, dat het vertrouwen in het inheemsche deel vooral van leger en politie, bij velen niet was geschokt.

Geen genoegen deed ons echter de mededeeling in boven aangegeven stuk: „Eene uitbreiding van zulk een verbod tot het binnenlandsch bestuur en de rechterlijke macht kan geenszins worden verwacht enz."

Wij vragen ons af: waarom niet?

Zijn de ambtenaren B.B. soms geen organen van het gezag en, speciaal, zijn de Europeesche ambtenaren zulks niet? Moeten zij niet evengoed de simpele uitvoerders der regeeringspolitiek zijn en in

*) Ook in het „K. W." werd daarop bereids de aandacht gevestigd. — Red.

Waar orgaan of hoofd *boven de groepen moest staan*, dus *zelf niet aan politiek moest doen*, is het dunkt mij, toch wel heel duidelijk dat de gezagsmiddelen, waartoe in Nederlandsch-Indië toch wel in de eerste plaats de Nederlandsche ambtenaren van B.B. behooren, *desgelijks hebben te handelen.*

Eenmaal bij dien bijzonderen tak van dienst geplaatst, mag van den B.B.-ambtenaar worden verwacht en geëischt, dat hij het bijzondere karakter zijner positie begrijpt, en doet hij dat niet, dan kan hij daar, door eenzelfde verbod als voor de militairen c.s. staat uitgevaardigd te worden, aan herinnerd worden.

Den goeden zal dit niet schaden en voor den kwaden dient het.

geen geval de samenstellers of de bestrijders? Leidt aansluiting bij staatkundige partijen daar dan niet onvermijdelijk heen?

Matigen die partijen zich soms geen critiek op regeeringshandelingen aan? Ontaardt hare actie niet vaak in het kapittelen en het stellen van eischen aan de overheid, en mag een B.B.-ambtenaar daaraan mededoen?

Het lijkt goed de positie van die staatsdienaren eens helder in het licht te stellen.

Politiek, lazen wij ergens, is „de leiding in den strijd om het bestaan van of tusschen groepen".

Reeds van oudsher sloten individuen, die gelijke belangen hadden, zich bij elkaar aan tot groepen.

Zij zagen wel in, dat er voor de handhaving van orde en rust tusschen de groepen in hun land en voor de vertegenwoordiging naar buiten een „gezag" noodig was, dat *boven de groepen geplaatst was*, dat belichaamd was in een orgaan van meerdere personen of in één staatshoofd.

Dat orgaan of dat hoofd moest voor de handhaving van zijn gezag de middelen hebben.

K.

VOOR PA VAN DER STEUR

(Oranje Nassau Gesticht te Magelang).

In dank ontvangen naar aanleiding van het „ingezonden" in het „K. W." van 12 December, van Mej. J. C. v. d. St. f 25.—, van Mej. J. M. v. Vl. f 25,—, van den heer J. d. J. f 1.—, van den heer N. f 3.— (jaarlijks).

P.S. Mijnheer S., Uw meening is niet juist. Geen der bestuursleden en slechts een enkele van onze trouwe contribuanten is in Indië geweest en kent het werk van nabij, en juist daarom hebben wij hooge verwachting, om ook uit de kringen der z.g. Indische menschen contribuanten te krijgen voor het sympathieke werk.

De Penningmeesteresse v. d. Centsvereen.
Mej. Welter,
Sneeuwbalstraat 59 — den Haag — Postgiro 63847.

Van den Hak op den Tak.

Voedselschaarschte op Mandoera?

Het Soerabajasch Handelsblad eerst van te verwachten voedselnood gewagend deelde later mede dat een bericht van het Centraal Kantoor der Statistiek luidend dat geen oogstmislukking op Madoera was geconstateerd, de angst voor hongersnood deed bedaren. Nu echter bleek toch inderdaad een groot gebrek aan voedingsmiddelen voor mensch en dier te heerschen, zoodat de Madoereesch die reeds een groot deel van zijne goederen naar het Pamekassan het panthuis zou hebben gebracht, thans rund en aard zou moeten verkoopen om zich van het noodige voedsel te kunnen voorzien, terwijl de Regent van Pamakasan f 3000.— heeft aangevraagd om het hoogst noodige in te slaan voor een deel der bevolking.

Dat op Madoera wel eens voedselnood heerscht door oogstmislukking is bekend, doch het heeft ons verbaast te lezen dat het Centraal Kantoor der statistiek meent te kunnen optreden en ook erkent schijnt te worden als vraagbaak of als gever van inlichtingen in geval van te duchten misoogst met voedselnood als gevolg.

Zijn de eigen hoofden en Europeesche bestuursambtenaren dan minder op de hoogte dan het statistiek-bureau van de nooden der bevolking? Heeft dit bureau dan meer aanraking met het volk dan genoemde hoofden en ambtenaren?

Het zou op een bedenkelijken misstand wijzen.

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling Amersfoort.

Op Vrijdag 20 December j.l. hield de Heer C. Frans, de sympathieke Timoreesche „Indonesiër", zijn zeer toegejuichte: „Een en ander over Timor" voor een groot aantal leden onzer Afdeeling.

De zaal was versierd met een groot aantal kostbare weefsels, afkomstig uit verschillende tot het gewest Timor behoorende eilanden, welke doeken zeer de aandacht van het publiek trokken en om hunne kunstwaarde werden bewonderd. Deze expositie was reeds de gang naar de vergadering waard en werd zeer op prijs gesteld.

Het komt ons niet noodig voor evenbedoelde lezing, die reeds in een uitvoerig verslag in een der vorige nummers van het K. W. is behandeld, opnieuw op den voet te volgen en wij meenen te kunnen volstaan met te vermelden, dat zij met gloed en warmte voorgedragen en met groote waardeering aangehoord werd. Ook de daarna op het nationaal muziekinstrument de „sesando" weergegeven muziek wekte veel applaus.

Hetgeen ons in bedoelde lezing wel in de allereerste plaats trof, was de geest van dankbaarheid, die daaruit sprak voor al hetgeen het Nederl.-Indisch Bestuur in de Residentie Timor heeft tot stand gebracht, welk gevoel van dankbaarheid op haar beurt heeft opgewekt de behoefte tot loyale samenwerking om in dit gewest de samenleving en den gemeenschappelijken arbeid van het Oostersche en Westersche element op een steeds stijgend peil te brengen.

„Mochten dergelijke denkbeelden eens tot anderen doordringen" was eene verzuchting, die ons van het hart viel.

De na de pauze vertoonde lichtbeelden gaven ons een indrukwekkend beeld van het overweldigend vele wat op het gebied van natuurschoon in vaker vermelde residentie kan worden genoten.

Na afloop der lezing vertolkte onze Voorzitter Prof. Mr. G. J. Nols-Trenité zeer zeker de stemming der vergaderden, toen hij den Heer Frans als symbool van de verbroedering tusschen Oost en West de hand drukte en hem bedankte voor alles wat hij ons den avond gegeven had.

De Secretaris
E. H. BERGSMA.

Afdeeling Breda.

Voor een goed bezette zaal en een aandachtig gehoor hield Prof. L. v. Vuuren op 18 Dec. j.l. een belangrijke voordracht over: „De invloed van de wereldligging van Nederlandsch-Indië op de sociale ontwikkeling van 't gebied en op de politieke gebeurtenissen in Oost-Azië. (Pacific)".

Professor van Vuuren begon met zijn toehoorders een idee te geven van de uitgestrektheid van de Oost-Indische Archipel, om vervolgens duidelijk aan te toonen, hoe dit gebied lag op den weg der steeds trekkende oervolken, die hun bakermat, het Hoogland van Pamir, het dak der wereld genaamd, verlieten en zich langzaam voortschoven langs de dalen van de groote stroomen, die hun bronnen hebben in 't bergland van Midden Azië: Hymalaja, Kwei-Lue. Langs Bramapoetra, Jangtse-kiang, Hoang-Ho, Iramadi, Saluen, Menam, Mekong, bewogen ze zich naar Zuid en Oost en zoo werd de brug tusschen Azië en Australië, ons Indië, een wereldbelang, dat tot op onze tijden steeds in belangrijkheid is toegenomen. Bij deze „volksverhuizingen" stond de spreker uitvoerig stil.

Het koloniale vraagstuk was en is een rassenvraagstuk. Het kan derhalve niet verwonderen als hier zonder verdere toelichting gesteld wordt, dat de Maleisch-Polynesische volken van onzen Archipel in deze periode bewust kennis maakten met het rassenprobleem. Rythmisch volgde de nieuwe levensbeschouwing, de Islam denzelfden weg; in Sumatra's Noordpunt en in Malakka greep hij aan, vervolgde zijn weg langs de eilanden naar Oost-Java om zich verder West- en Oostwaarts uit te breiden.

De groote missionaire kracht van den Islam, die het wereldwonder van de snelle uitbreiding voor een zeer groot deel verklaart, is nujuist gelegen in de opvatting die de boodschap van Mohammed huldigt ten opzichte van 't rassenprobleem. Als eenige waardeeringscriterium echter wordt de godsvrucht genoemd, de levensverhouding dus van den mensch jegens Allah en jegens zijn medemenschen. Met één streep wordt 't kastenstelsel vernietigd. Nu dagen de Portugeezen op en veroveren Malakka. De nieuwe factor, die zich nu in 't wereldrythme hier in Oost-Azië deed gevoelen, werd gevormd door de tegenstellingen, die in het Westen historisch gegroeid waren. Andere volken wenschten onder allerlei invloeden hun aandeel aan den wereldhandel en zij richtten zich daarbij, hier in Oost-Azië, juist naar het tevoren zoo buiten den handels- en cultuurweg gelegen gebied van Straat Soenda en West-Java, omdat het groote emporium aan straat Malakka nog in handen was van hun tegenstanders en concurrenten, van de Portugeezen, Engelschen, Hollanders, Denen en Franschen. zij allen kwamen bij den aanvang van de zeventiende eeuw naar West-Java, naar Bantam, dat zich plotseling daardoor geplaatst zag te midden van de bedoelde tegenstellingen. De Nederlanders hadden toen reeds den rechten man. Het was J. P. Coen, die de beteekenis van een rendez-vous in dit gebied begreep. De felle strijd tusschen de beide emporia Bantam en Batavia wordt eerst beslist, wanneer de Nederlanders volkomen zeker zijn van de macht in Oost-Java. Batavia neemt de rol van het grootste emporium in Oost-Azië onbestreden over. Het kan dit doen, omdat kunstmatig het door geografische omstandigheden aangewezen emporium aan straat Malakka klein gehouden wordt en de Compagnie er daardoor volkomen in slaagt, den handel op Japan en China te monopoliseeren.

Professor van Vuuren ontwikkelde verder de periode van Daandels en Raffles. De laatste, overtuigd van de beteekenis van de straat van Malakka, stichtte op de plaats van 't oude Toemaril, Singapore, dat zijn bevoorrechte positie hernam en tot heden toe wist te handhaven en zoo staat men geleidelijk voor de gebeurtenissen van den jongsten tijd. Evenals voor zeven eeuwen ziet men de strooming uit Moskou over Canton zich naar onzen archipel wenden. Spreker legde er bijzonder den nadruk op, dat de vrijheid, die de volken in onzen Archipel verlangen, niet mag zijn ongebondenheid, maar orde, die slechts langs cultureelen weg te bereiken is.

Met sprekende voorbeelden en lichtbeelden bevestigde Professor van Vuuren zijn schitterend betoog en wij weten niet, wat het meest te bewonderen, zijn diepe kennis van de behandelde materie of de gemakkelijke en klare wijze, waarop hij zijn toehoorders een inzicht gaf in 't mystieke verleden, waarin het heden zijn wortelen vond.

Mededeelingen van de Redactie.

Boottrein N.V. Stoomvaart Maatschappij „Nederland"

Het Agentschap der N.V. Stoomvaart Maatschappij Nederland, de firma Crans & Co, alhier, meldt, dat het thuisvarende mailschip „Johan de Witt", onvoorziene omstandigheden voorbehouden, Vrijdag 3 Januari 1930 om 7 uur v.m. te Genua wordt verwacht. De hierop aansluitende boottrein kan dan Zaterdag 4 Januari a.s. in Den Haag worden verwacht om 9.45 uur v.m. aan het station Staatsspoor.

Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname en Curaçao.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Suriname en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

1e. Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname: 1 hoofdonderwijzer.
2e. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao. 4 hoofdonderwijzers.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 7de afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

Tweede lustrum der Vereeniging van Indische Verlofgangers.

Op 28 December .jl. herdacht de Vereeniging van Indische verlofgangers met een opgewekt feest in de zalen van den Haagschen Dierentuin het feit, dat zij tien jaar geleden werd opgericht. Van tal van zijden werden blijken van belangstelling ondervonden.

De feestelijke bijeenkomst werd geopend met toespraken van mr. Janssen van Raay en van den heer D. van Geuns, resp. voorzitter en secretaris-penningmeester der jubileerende vereeniging. Na hen voerde het woord de heer Zuyderhoff, voorzitter van „Oost en West", die de hartelijke gelukwenschen zijner vereeniging overbracht. Hij herinnerde eraan, dat de taak: het behartigen van de belangen van den verlofganger, oorspronkelijk een van de vele werkzaamheden van „Oost en West" was. Die taak werd echter steeds omvangrijker, zoodat het juist gezien was van de oprichters der nu jubileerende vereeniging, een organisatie te stichten, welke zich op dat gebied kon specialiseeren. Daarom heeft de Vereeniging „Oost en West" in de „Vereeniging van Indische verlofgangers" ook nooit een concurrente gezien, maar een vereeniging waarmede zij op goeden voet leeft. De heer Zuyderhoff vertrouwde, dat ook in de toekomst een goede verhouding tusschen beide vereenigingen zou blijven bestaan.

Tiende Koloniale Vacantiecursus voor Geografen.

In het Koloniaal Instituut te Amsterdam werd op 27 December de Tiende Koloniale Vacantiecursus van Geografen, georganiseerd door het Comité voor Indische Lezingen en Leergangen, — van welk comité ook de Vereeniging „Oost en West" lid is —, geopend met een kort openingswoord van den voorzitter, prof. J. C. van Eerde. Vervolgens verkreeg op zijn verzoek het woord de heer Van Balen, die mededeelde, dat een aantal personen het initiatief had genomen tot het vormen van een commissie, teneinde aan dezen Tienden Kolonialen Vacantiecursus een bijzonder cachet te geven. Als voorzitter der Commissie memoreerde spreker den oorsprong der Koloniale Vacantiecursussen, die hun ontstaan vonden in de behoefte om meer kennis omtrent de koloniën te verbreiden onder de leerlingen van Gymnasia, Middelbare Scholen en inrichtingen voor de opleiding van onderwijzeressen en onderwijzers.

De heer van Balen vroeg verlof om het Comité dat de lezingen organiseert, schriftelijk een bewijs van dankbaarheid te mogen zenden, welk verlof hem onder applaus werd gegeven. Vervolgens bracht hij hulde aan de vijf leden van het comité, voor het gedurende tien jaar belangeloos verrichte werk en bood elk hunner een gouden herinneringspenning aan, welke aan de eene zijde een grafiek van het bezoek aan de tien cursussen vertoont, terwijl aan de andere zijde de vijf namen van de leden van het comité zijn aangebracht: n.l. van den voorzitter, prof. J. C. v. Eerde, den secretaris, den heer Zeylstra en de heeren Lekkerkerker, Schuiling en Trouw. De penning zal in het Kol. Instituut bewaard worden.

De voorzitter van de Vereeniging „Oost en West" die, vanaf de oprichting van het comité de Vereeniging daarin heeft vertegenwoordigd, was onder de genoodigden.

Zendingsbureau Oegstgeest.

De Zendingsdirectoren der Samenwerkende Zendings-Corporaties deelen ons mede, onder vriendelijke dankzegging aan de schenkers, dat ondanks het feit, dat men ditmaal groote bijdragen heeft moeten missen, de Zendingsweek tot op 1 December ± f 160.000 heeft opgebracht, waardoor de inkomsten van de maand November bijna die van dezelfde maand in het vorige jaar (± f 200.000) hebben bereikt.

Voorloopig einde der Indië-postvluchten.

In verband met gebleken misverstand, wordt er nogmaals de aandacht op gevestigd dat met het op 12 December vertrokken 8e postvliegtuig voorloopig een eide is gekomen aan de periode van proefvluchten naar Indië.

Omtrent eventueele hervatting der vluchten in 1930 valt thans nog niets met zekerheid te zeggen.

De retourvluchten uit Indië op 1 en 15 Januari a.s. blijven gehandhaafd.

De Geëmployeerde bij de Suiker-Industrie

Bij ons Informatie-bureau is verkrijgbaar de juist verschenen 3e en verbeterde uitgave van dit boekje, dat een overzicht geeft van den werkkring en de vooruitzichten, benevens van de inrichtingen tot opleiding voor die industrie. De bewerking geschiedde door de H.H. H. Ch. G. J. van der Mandere, Secretaris van den Bond van Eigenaren van N.-I. Suikerondernemingen en A. Voskuil, Oud-gedelegeerde van de Mij. tot Exploitatie van de Suikerondernemingen Sentanen-Lgr. Brangkal en Dinoyo.

Bijgewerkt met de laatste gegevens. Zeer belangrijk! Prijs f0.75, f0.06 portokosten.

HET HOOFDBESTUUR.

Nieuwe Ledenlijst van „Oost en West".

Voor Firma's die de eerstdaags te verschijnen nieuwe volledige LEDENLIJST der Vereeniging wenschen te ontvangen, wordt de ingenaaide lijst verkrijgbaar gesteld ad f2.50 per ex., bij het Algemeen Secretariaat der Vereeniging, KORTE VOORHOUT 6, Den Haag.